

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНАТТАРЫ

1925
апрель
10
ЧЕТВЕРГ
№ 71 (2501)
ӨРТӨЗ 20 КОП.

Часкы хову ажылдарының мурнуу чарында (1 арын).
Кызыл хоорайны сайзырадырының перспективаларының дугайында (1 арын).
Н. Саморуков—Маркстың гений-диг чогаалы (2 арын).

М. Найдун—Колхозтарга күш-ажылды шын организаастаар (3 арын).
Москвада Делегейниң экономика чөвүлел хуралында (3 арын).
Америк солуннарның бөлүк редак-

торларының айтырларына эш И. В. Сталинның харызын даштыкыда канчаар көрүп турары (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Культура-чырыдышыкын албан черлериниң амгы сорулгалары

Бистин чуртта хемчээл чогу-биле калбарып турар коммунисттер улуг тудугларын, бойдушту чаартырының Сталинчы планнарының дүрген боттанылганына культу-ра-чырыдышыкын албан черлериниң чугула ужу-дузанын большевиктерниң партиясы, Совет чак-бак бедни-биле үнелештирип, олар-ның чеднишкиниң ажыл-чорудулгазына эргежээл чугула бүгү байдалдары тургускан.

Оон барымдаазы кылдыр, бистин областа культура-чырыдышыкын албан черлериниң шакпын өзүлдөзүн чугаалаарга-ла четчир. Чеди чыд бурунгаар областа чангыс-ла культу-ра бажыны, эезеш саннаг көдээ клубтар, кызыл булунар, номчулга бажынар турган болза, ам олар-ның саны 80 ашкан. Областа колхозтарның барык 70 ажыг хуузу көдээ клубтуг, улуг эвес библиоте-калыг апарган. Культура-чырыдышыкын албан черлериниң матери-алдыг баазасы, оларда ажил-дакчыларын саны, ажыл мергежи-ли соксаал чокка өзүп турар.

Тываның социалисттик чаартыл-ганын, ылайыг ажылчы чонун коммунисттик кижизидилгезиниң хер-ээне олар биче эвес ролду ойнар, совет культураның бүгү байлакшы-дыг эртинезин массаге тарайдып турар. Областа ам Шагаан-Арыг-нин, Чадаананың, Бай-Хаактын, Тоора-Хемнин культура бажы-нары, Улуг-Хемнин Торгалык клубу, Бай-Тайганың Сталин аттыг колхозта бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүүнүң коллективи ышкаш бот-тарының культура-массалыг ажил-чорудулгазын үргүдүчү өстүрүп, чо-гаакчылар, чангыс деминг, уран ты-выкчы өздүгү коллективтер кылдыр хуулуп турар культура-чырыдыш-кының албан черлери бисте бар. Уран тывыкчы эң дөргө таланты-ларны боттары долгандыр сыйып эвилдеп, оларның көргүзүчү мер-гежилни соксаал чок өстүрүп кел-гени-биле, олар ам ажылчы чонун культуруг дыштанылганын, пол-ит-чырыдышыкының өздүгү төп-теринче шилчип, ычангаш улустун хандыкшылын чаалап ап шыдаан.

Көдээниң культура-чырыдышыкын албан черлери чурттагы чонун ортузунга культура-массалыг кижизидилге ажылын калбартыры-биле чергелештир, политиктиг болгаш эр-тем билгилериниң пропагандазын непередирип элээн эжиткен. Ол хемчеглер улус ажыл-агыйның ээл-чегилг сорулгаларын чеднишки-нин шийтпирээринче колхозчу та-раачынары, МТС, совхозтарның база үлетпүр бударуелериниң ажылчынарын улус сорук кирип, бедик дүжүттү алыры, күрүне онаалгаларын чогуур өйүндө күс-сөдери дээш күш-ажылдын будару-чулун денел чөгү-биле өстүрүп-чө дузалап турар. Чүгө эрткен чыл-дын часкы, чайгы болгаш күскү шөл ажилдарының үезинде обла-стың көдээ ажыл-агый ажил-ишчи-лериниң ортузунга культура-чыры-дышыкын албан черлериниң шу-гуму-биле 500 ажыг ши, концерт-тер—яны-бүрү темалыг 200 чыгам лекция, илеткелдер кылдынан, хөй-хөй массалыг кезээлер, солун ном-чулгалары, көргүзүп самбаралары, хана солуннары организаастаыган.

Ындыг болза-даа, эрткен чылдын дуржугулазында алдыга, Бай-Тай-ганың Тээли, Барыын-Хемчинтиң Кызыл-Мажалык, Чаа-Хөлүн Кара-Тал, Тес-Хемнин Самагалдай культу-ра бажынары, Тандының Балга-зы, Элегес, Бин-Хемнин Тарга, Өк, Кызыл районун Ээрбек-көдээ клубтары колхозтарның, совхоз-тарының шөл турлагларына ажил-дап турган ажил-ишчилерин орту-зунга культура-массалыг, полит-ки-жизидилгелиг ажилдары дыка су-ла чорутканын демдеглээр керек.

Социалисттик көдээ ажыл-агыйның ээлчеглиг чугула кампаниязы—часкы тарылганы эгелээри-биле обла-стың Чөөн-Хемчик районун элээн хөй колхозтарының бригадалары шөлчө үнүпкен, а өске чамдык рай-оннарның колхозтары база-ла чокку каш хүннерде массалы-биле үнеринге белен. Областа часкы хову ажылдары эгелээри-биле чер-гелештир, культура-чырыдышыкын албан черлериниң мурнууга ам улуг болгаш харысалгалыг сорулга сал-дынып турар. Олар боттарының ажылын кыска хуусаада үндөзүн-биле эде тургузуп, оң колхозчу та-раачынарын, МТС, совхозтар ажилдакчыларының часкы хову ажылдарын кыска хуусаада агро-техниктиг бедик денелге эрттири-п, бедик дүжүттү алыры дээш демиселин чөп башкарыныче бүрүн угландыр тургузар ужурулг.

Анаа хамаарыштыр, чүнүн-даа мурнууда колхоз, совхозтарның шөл турлагларына чорудар культу-ра-массалыг, полит-кижизидилгелиг ажилдарың тодаргай планын ажилдап кылгаш, ВКП(б) райкомунуң бюрозунга бадылатышаан, оң ыяавыла күсүлдөзүн чедип алыр. Часкы хову ажылдарының чедниш-кинниг боттанылганы, ында ажил-дап турар колхозчуларын, МТС, совхозтар ажилдакчыларының ор-тузунга полит-кижизидилгелиг, тай-ылбыр-массалыг ажилдык кайы хи-ре шын тургустунганында, оң идеялыг денелинде улуу-биле ха-мааржыр. Ычангаш колхозтарын, совхозтарын шөл турлагларына часкы тарылганы баштайгы хүнүн-де эгелеп, доктаамал ажилдап агиткультбригадалары тургусу-лаш, оларның составына район-нуң, суурнуң (сумунуң) шырак белеткелдиг пропагандаистери, уран тывыкчы талантыларны тус-кайлап быжыглаш, агитбригада бүрүзүн эргежөк чугула бүгү чүгү-дер-биле үзүктел чок хандырар.

Агиткультбригада бүрүзү шөлде ажил-ишчилериниң ортузунга полит-массалыг ажилдары доктаамал чо-рудуру-биле чергелештир, шөл тур-лагларын таарыштыр дерип шимээр талазы-биле колхозтарын, совхоз-тарын парторганизаастыларына практиктиг дорт дузаламчыны кө-ргүзүп, хана солуннары, агитху-дустарын, көргүзүп, хүндүлөп самба-раларын үргүдүчү организаастап, оларга бригадалык бүгү амьдырал-ны, социалисттик чарыштын түн-неддери, оң мурнакчыларының дуржугулазын калбаа-биле чырыдар.

Көжөр киноларны болгаш библио-текеларны агиткультбригадалар-биле шуут кады-ажылдактыгга тур-гузуп, кино чурук бүрүзүн оң ут-казынга хамаарышкан лекция ном-чулгалы-биле ыяавыла үлөп, полит-иктиг биле чечен-чогаал, көдээ ажыл-агый литератураларының дел-гелгезин, оларнын мытык номчул-галарын ажилдын чайлыг үелерин-де үзүктел чок организаастаар керек. Шөл бригадаларына почта чеди-рилгезин доктаамал чорудуп, төп болгаш иштики солуннарнын вит-риназын, көскү агитацияны шын ор-ганизаастап, таргакчаларын ортузу-нга ном садыглашыктын калбартыр.

Шөлдерге номчуза чогуур лекция, илеткелдериниң идеялыг денелин бедилди, ол талазы-биле кол кич-ээнеги коммунизмниң улуг туд-угларына, быжы болгаш үр тай-был дээш демиселге, көдээ ажил-агыйның, үлетпүрүн чеднишкине-ринге, совет миңуринчи агротехника эртемниң тинделгелерин турас-кааткан темаларга хөй-хөй лекция-ларны номчурунче угландыр салыр.

Часкы тарылганы кыска хуусаада агротехниктиг бедик денелге эр-тиришсаан, көдээ ажил-агый куль-тураларының бедик дүжүдүн алыры дээш демиселге бүгү тала-биле ду-залажылы!

Социалисттик көдээ ажыл-агыйның ээлчеглиг чугула кампаниязы—часкы тарылганы эгелээри-биле обла-стың Чөөн-Хемчик районун элээн хөй колхозтарының бригадалары шөлчө үнүпкен, а өске чамдык рай-оннарның колхозтары база-ла чокку каш хүннерде массалы-биле үнеринге белен. Областа часкы хову ажылдары эгелээри-биле чер-гелештир, культура-чырыдышыкын албан черлериниң мурнууга ам улуг болгаш харысалгалыг сорулга сал-дынып турар. Олар боттарының ажылын кыска хуусаада үндөзүн-биле эде тургузуп, оң колхозчу та-раачынарын, МТС, совхозтар ажилдакчыларының часкы хову ажылдарын кыска хуусаада агро-техниктиг бедик денелге эрттири-п, бедик дүжүттү алыры дээш демиселин чөп башкарыныче бүрүн угландыр тургузар ужурулг.

Кызыл-Мажалык МТС-тин тракторлары колхозтарже үнүпкен

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Кызыл-Мажалык машина трактор станциязының 5 трактор бригадалары апрельдин 6-да район-нун 5 колхозтарынче харугда үнүпкен. Илиртээшкини болгаш чер аңдарарын эгелээринге агаар-нын сөөлүг үеде турупкан соок бай-далы болгаш чагган хар таарымча чок байдалды болдуруп турар.

Ол бригадалар чүгле агаар бой-дустун чытырын манап турар.

Тарылга шөлүн хар суу-биле суггарып турар

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районун Хорум-Даг-да Жданов аттыг колхоз часкы та-рылгага бүгү белеткелди бүрүн дооскан, чүгө хар эрип, агаар бой-дустун байдалы таарымчалыг апарын манап турар. Ол ышкаш ында тарылга шөлүн хар суу-биле суггарып ажылды чорудуп турар. Апрельдин 6-га чедир 30 га черни суггарган.

Апрельдин 7-де ол колхозта Ча-даана машина трактор станциязы-ның бир трактор бригадасы брига-дир Сат Доржуга удурткан чөдө берген.

Колхозтарда чөдө берген

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районун колхозтары тарыл-ганы эгелээринге белен, ам чүгө хар эририн манап турар. Апрель-дин 6—7 хүннеринде районун МТС-тин трактор бригадалары Сталин аттыг болгаш «Тээли», «Победа» колхозтарга чөдө бээрге, колхозчу-лар улуг өөрүшкү-биле хүлээп ал-ганнар.

Улуг-Хемде

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем МТС-тин трактор брига-далары барза чогуур колхозтарында апрельдин эгезинде-ле чөдө берген.

Тарылганы эгелээри дээш агаар бойдустан байдалы экирейер бээр колхозтар четкипей манап тур-рлар.

Кызыл хоорайны сайзырадырының перспективаларының дугайында

Тываның төвү — Кызыл хоорай чыл келген тудум улам-на сайзы-рап турар. Чазактан көргүзүп тур-ар улуг дузаламчыларын ачызы-биле Кызыл үзүктел чок өзүп, сай-зырып турар.

Манаа кончук улуг хемчээлдиг ажилдар чокку үеде калбарып чед-дээр. 1950—1951 чылдарда чорут-кулаан топографтыг болгаш геоде-зиялыг чурулгалар-биле баштайгы ээлчегде кылып эгелээр тудушкун-нарнын төлөвиленип тургускан. Ону бо чылдан эгелээш боттандырып эгелээр. Ону кылырынга дыка хөй үнүгү акша-мөңгүн херегленир.

Кызыл ийи улаганышкынар-биле туттунуп эгелээр: чөөн талазы—Каа-Хемни өрү алыр болгаш база мурнуу талага калбарар. Кол тур-душкуннары амгы чурттакчылыг бедикээрге чорударын планиган. Улуг эвес тудугларын өскээр көжү-рер болгаш 2—3 каат улуг тудуг-лар-биле солуур. Кызыл партизан, Ленин, Кочетов, Найрал болгаш Чүлдүм кудумчуларына дургаар хөй каат улуг-улуг бажынар тутту-нар, а Красноармейская, Ажылчын кудумчуларына, оларнын Интер-национал биле Каа-Хем аразына база ындаг тудуглар турар. Енисей эриктеринге улуг-улуг кварталдар-ны тудуп тургузар сорулга-биле Шетинкин кудумчузун хаар.

Үлетпүр бударуелге черлери кол-дуунда-ла хоорайны мурнуу кез-зегне тургустунар. Далган дээрбе-зи-биле ыяш заводун бээр көжүрүп эккээр, анаа пиво хайындырар за-вод-биле хлеб заводтарын тударын берген (ону төлөвилээр ам доос-туп турар), анаа бажың херексел-дери кылырының калбаркан ком-бинады база тургустунар. Хоорай-ның чөөн талакы кылдынга чыгы-биле ажилдаар улуг күштүг элект-ри станциязын тургузары көрдү-гөн, ол хоорайның электри энергия-зынын талазы-биле херегледириң

Часкы хову ажылдарының мурнуу чарында

Георгий Николаевич Белоусов Танды районда Будённый аттыг колхозта 20 чыл дарганнап турар. Ол дыка хөй кижилерни эрегекен. Ам Белоусов маска кагыкчы комсомолчу Павел Филимонов-биле кады часкы тарылганың чөпөк-херекселдерин долузу-биле сеп-теп дооскан.

Чурукта: дарган Белоусов (оң талазында) П. Филимонов-биле кады септетинген саялканы хынап турары.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Чаа-Хөл МТС-те болгаш колхозтарда

Чаа-Хөл МТС-тин болгаш колхоз-тарнын часкы тарылганы эгелээ-ринге кайы хире беденин чокка чаа хынап көргөн. Районун маши-на-трактор станциязы тракторлар-нын, кожар чөпөктериниң болгаш көдээ ажил-агыйның өске-даа ма-шиналарының септелгезин эки ы-нарлыг доозуп, тарылгага эки бел-еткенген болган. МТС колхозтар-биле чогуур керээлерин чаргап, тркторист бурүзүнге тодаргай оналгаларын берген болгаш буду-рулгенин өске-даа документилерин чурум өзүгаар кылып тургузуп ал-ган болган.

Трактор бригадаларының брига-дирлери болгаш трактористтери час-кы тарылганы эгелеп кириттеринге шуут белен, олар ак сеткилдиг кы-зымак күш-ажылы-биле часкы та-рылганың белеткелди эки дооскан-нар. Ылангыя трактористер Самбу-ла, Кенден, бригадир Чылбак олар кончук эки ажилдааннар.

Районун колхозтарының часкы

тарылгага белеткелди база-ла чүгээр болган. Үезин белеткетинген, чөп-сек херекселдерин септелгезин колдуунда доозуп алган. Ындыг болза-даа, «Бай-Булуң» болгаш Молотов аттыг колхозтарын час-кы тарылгага белеткелди кошкап болган. Суггарыла бугаларын сеп-теэр ажилды ол колхозтар чорут-пайн турар. Ол ышкаш часкы та-рылга үезинде ажилдаар өттүрүн дери херекселди септеп белеткеп алырыңче чамдык колхозтар кич-ээнеги салбайн турар.

ВКП(б) Чаа-Хөл райкомун бол-гаш ажылчы чоннар депутаттары-нын район Советиниң күүскому МТС-тин болгаш колхозтарын час-кы тарылгага беденин хынап көргө-ненин түнелдерин апрельдин 2-де болган катышкан хуралына чүгө-лашкыш, илеретинген четпестерни чайладырын айткан тодаргай шийтпирни үндүргөн.

Делегейниң экономика Чөвүлел хуралының киржикчилерин М. А. Ясновтуң хүлээп алганы

Апрель 6-да ажылчы чоннар депу-таттарының Москва хоорай Советиниң даргазы М. А. Яснов Делегей-нин экономика Чөвүлел хуралының киржикчилерин хүлээп алган.

Ол хүлээп алышыкыга Делегей-нин экономика Чөвүлел хуралында киржири-биле даштыкы чурттардан келген төлөөлөр киришкен.

Ол ышкаш, хүлээп алышыкыга ССРЭ-ниң садыг палатазының дар-газы М. В. Нестеров база Делегей-нин экономика Чөвүлел хуралында киржип турар совет төлөөлекчилер, найсыладдык хөй-иниитизиниң төлө-лекчилери, эртемнин, литература-нын болгаш уран-чүүлдүн ажилдак-чылары, совет ажыл-агый организа-цияларының төлөөлекчилери база киришкенер.

Хүлээп алышыкыга совет болгаш даштыкы парлалгаларын төлөөлек-чилери база олуршканыр.

Хүлээп алышыкын найырадыг байдалга эрткен.

(СЭТА).

Леонардо да Винчиге алдар болдурган делгелге

Италиян улуг чурукчу Леонардо да Винчиниң төртүтүнгөн хүнүндөн бээр 500 чус чыл болганына алдар болдурган делгелге апрель 5-те Кү-рүмениң төөгү библиотекказынга ажытыган.

Делгелгениң төвүндө Ф. Энгельс-тин бо билдингир өстөрин билгезин: «Леонардо да Винчи чүгө улуг чур-укчу чоран эвес, харын физиканың эң-не ыныз-бүрү алырларының чугу-ла ажилдышыкынары-биле холбаа-дыг улуг математик, механик бол-гаш инженер чоран».

Леонардо да Винчиниң чурттап чоранының болгаш ажилдап чо-раанының үелерин көргүзүп турар ажилдарын ында делгезин. Делгелге-де оон чыныды чогаалдарын, оон ал-дарлыг чуруктарын көргүскөн.

(СЭТА).

Мурнуу чүкте

РОСТОВ-НА-ДОНУ. Донда час озалдап эгелээн болгаш агаарнын байдалы ында-ла эки эвес. Обла-стың сонгу талазында хар чытпы-шаан болгаш мурнуу талазында чачы-чаашкын болуп турар. Чүгө Приазовьеде ында-хаая аяс хүнер болуп турар. Чүгээр үелерин ажил-лавышаан, Александровск район-нун таражылары Донда бирле ду-гаар хову ажилдарын эгелээр. Баштайгы ийи хүнүн дургусунда 3 муң гектар ажыг шөлдү тараан.

Кызыл хоорайны сайзырадырының перспективаларының дугайында

Тываның төвү — Кызыл хоорай чыл келген тудум улам-на сайзы-рап турар. Чазактан көргүзүп тур-ар улуг дузаламчыларын ачызы-биле Кызыл үзүктел чок өзүп, сай-зырып турар.

Манаа кончук улуг хемчээлдиг ажилдар чокку үеде калбарып чед-дээр. 1950—1951 чылдарда чорут-кулаан топографтыг болгаш геоде-зиялыг чурулгалар-биле баштайгы ээлчегде кылып эгелээр тудушкун-нарнын төлөвиленип тургускан. Ону бо чылдан эгелээш боттандырып эгелээр. Ону кылырынга дыка хөй үнүгү акша-мөңгүн херегленир.

Кызыл ийи улаганышкынар-биле туттунуп эгелээр: чөөн талазы—Каа-Хемни өрү алыр болгаш база мурнуу талага калбарар. Кол тур-душкуннары амгы чурттакчылыг бедикээрге чорударын планиган. Улуг эвес тудугларын өскээр көжү-рер болгаш 2—3 каат улуг тудуг-лар-биле солуур. Кызыл партизан, Ленин, Кочетов, Найрал болгаш Чүлдүм кудумчуларына дургаар хөй каат улуг-улуг бажынар тутту-нар, а Красноармейская, Ажылчын кудумчуларына, оларнын Интер-национал биле Каа-Хем аразына база ындаг тудуглар турар. Енисей эриктеринге улуг-улуг кварталдар-ны тудуп тургузар сорулга-биле Шетинкин кудумчузун хаар.

Үлетпүр бударуелге черлери кол-дуунда-ла хоорайны мурнуу кез-зегне тургустунар. Далган дээрбе-зи-биле ыяш заводун бээр көжүрүп эккээр, анаа пиво хайындырар за-вод-биле хлеб заводтарын тударын берген (ону төлөвилээр ам доос-туп турар), анаа бажың херексел-дери кылырының калбаркан ком-бинады база тургустунар. Хоорай-ның чөөн талакы кылдынга чыгы-биле ажилдаар улуг күштүг элект-ри станциязын тургузары көрдү-гөн, ол хоорайның электри энергия-зынын талазы-биле херегледириң

долгандыр администрация черлери-нин тудуглары тургулаар, оларнын эң экизи Советтер Бажыны бо-луру, оон ынай үш каат театр ба-жыны туттунар. Төп черге 30 метр бедик монумент бедип үнер.

Ленин кудумчузунун төп ортузу-на Октябрь кудумчузундан Песоч-ная кудумчуга чедир улуг бульвар-ны тургузарын төлөвилээр. Оон ынай эрик кыдында чышыр тут-тугулаан чурттага бажынарын болгаш ында өске-даа тудугларын чайлаткыш анаа ыштар олурткан эрик кыдынын куржаан алдырар. Хоорайның улус чурттап турар чер-лери ногаанчыларына болгаш ыш олурткан куржааларны тулар талазы-биле дыка улуг ажилдар планнаттыган. Хоорайнын малгаш-тыг черин келир үеде туттунар үлет-пүр чери-биле ам туттунуп турар чурттакчылыг черин аразынга но-гаан куржаг туттунар, оон гудуш-кунун энир чылын кузун эгелээр. Сонгу-барынын талага, паром ке-жинин аскына хоорайны халтан камгалаан улуг парк(арыг) бар апа-ар. Шап ындагы парк мурнуу чөөн талага Мугур-биле Каа-Хем кудум-чуларына база бар апаар.

Кызылдың кол магистралы — Ленин кудумчузу дыка улуг эле тургузушкунга таваржыр. Ийи талаалыг кудумчу оруун асфальты-лап каан калбак орук-биле солуур, ол бо талааларын ногаан ыяш олурт-кан куржаг хүрээлелер. База бир чугула магистраль болза, демир-орук-биле нем порттун тудуштуруп турар Чүлдүм кудумчузу болур, анаа Ленин кудумчузуна Улуг-Хемге чедир бульвар турар.

Төп шөл ол магистральдарнын бедилрешкен черинге турар Ону кылыр: кол орукту болгаш кыдында тротуарларны парктан Чүлдүм кудумчузунга чедир асфальтылаар, ийи мундан эвээш эвес ыштарны олуртуур. 1,5 муңден эвээш эвес ыштарны Улуг-Хем эриңге олур-туур. Хоорайнын мурнуу талазында малгаштыг черинге ыштар олурту-рун база доозар, оон ынай хоорайнын мурнуу-чөөн болгаш сонгу-барынын кезектеринге парктар тударынче эгелеп кирер, Кочетов кудумчузу-биле чоруур транспорт оруун Ажыл-чын кудумчузуңче шилчелер, парк-ты болгаш шөл ногаанчыдылга шөл-лүн чаагайжыдарын болгаш стади-онну эде тударын эгелээр.

Бо планын чеднишкиниң күсө дирде, тудуг черлеринге четчир сы-ныг кол болгаш дузалаар материал-дарнын курлавырларын тургузары ажылдын графиктерин шыгызы са-гылары болгаш өске-ла эргежөк чугула хемчеглерни ап чорудары негетинер. Ындыг турбуже, тудуг трестизиниң удурткучлары оңу саадып турарлар. Тудуг ыяжы, чугай болгаш өске-даа материал-дарны эккеп дүжүрүп албаан, оңу ыңчаар ажылаарын төп терден чөпшээрээн турбуже шаг-үени эртти-рип турарлар. Хоорайның комму-нал ажил-агыйның тудуг септелге конторазы хоорайны чаагайжыдар-нын ажилына белеткелди доң-до-раан күштөлдирер ужурулг.

Партия, совет болгаш хөй-ишти организаастаарының хүлээлгези болза, хоорай тудушкуну таарыштыр төлөвилээниң ажилчы чоң-нарга тайылбырлап, оларны көрдү-гөн ажилдарын кылырыңче: м-биллизаастаары болур. Кызылдың чурттакчызы кижизидилгезин хү-лээлгези болза, хоорайчы чаз про-ект өзүгаар эде тудуп, оңу чаагай-жыдарына бодунун күжүн кадары болур.

Волга-Донун суг оруунун тудуунун кол инженерин, гидропроектиниң начальниги эш С. Я. Жукту Ленин ордени-биле шаңнаар дугайында

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫ

Волга-Донун суг оруунун тудуунун кол инженерин, гидропроектиниң начальниги эш С. Я. Жукту төртүтүнгөн хүнүндөн бээр алдан хар харла-лааны таварыштыр болгаш оон гидротехника тудуунун талазы-биле алдар-хавыялыг болганын демдеглевшаан, эш Сергей Яковлевич Жукту Ленин ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы

Н. ШВЕРНИК.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретари

А. ГОРЬКИН.

Москва, Кремль 1952 чылдын апрель 5.

Маркстың генийлиг чогаадылгазы

(«Капиталдын» I томунун орус дылче очулгазынын парлатынып үнгенинден бээр сезен чыл болганыга)

К. Маркстың «Капиталын» I тому 1872 чылда орус дылга эң баштай парлатынган. Ынчангаш орус дыл болза, ол генийлиг чогаалды бир-ле дугаарында очулдуруп үндүргөн дыл болур.

Кажан «Капиталды» орус дылга очулдуруп дугайында чугаа эгелей бергенде, ол медээниң дугайын Маркс ол-ла доран бодунун чок эки болгаш өнүгү Фридрих Энгельске дамчыдып чугаалаан. «Мээң номуму Петербуртка орус дылга очулдуруга парлап үндүрерин дугайында медээ мени кайгамчык өөрткөн» — деп Маркс бижээ (К. Маркс болгаш Ф. Энгельс, Чогаалдар, том XXIV, арын 110).

Марксизминң үндөилекчилери орус дылга очулдуруп шимчээшкинине хөй-хөй чылдарың дүргүзүндө улуг кичээлгеи салып келген болгаш Россияга революциянын үнерин четкилейи маанп турганар. Хаан чазакты ажып тилээриниң өзүлүт шын оруун тыварыңга орус революцияларга дузалаарын күзөйшаша, Маркс болза, бодунун чогаалдарын, эң ылангыя «Бодунун амьдыралынын херээ» деп алап турганы «Капиталды» Россиянын муракчы хөй интилерин бодаладырыңа чадирин оралдажып турган.

Россияга «Капиталдын» парлатыныа үнгөн Маркска улуг байырлы болган. Бодунун чогаалынын орус дыл кырыңга үнгөн экземплярны чорудуп бергениңге хары кылдыр Маркстың Даниельсонга бижээни болза: «Кайгамчыктың чараштыр кармап кылган экземплярга хамыктын мурунда улуг-биле четирин. Очулгазы кайгамчык эки кылдынган-дыр».

I Интернационалдың баштычылары болгаш шыларангай теоретиктиг чогаалдарың авторлары — Маркс биле Энгельстың ат-сураа «Капиталдын» парлатыныа үнерин мурунда-ла орусун муракчы интеллигенцияныкы кызы болуңге билдингир турган. Россияга чамдык кижилер Марксизминң үндөилекчилерин чамдык чогаалдарын, а ол ышкаш 1867 чылда немд дылга парлатылып үнгөн «Капиталдын» I томун билди турган. Ынчалза-даа ол ажалдар калбаа-биле непереп таравай барган.

Хаан чазактын цензуразы ол номну «Россия хөй эвес кижилер номчуур, а оон өзвөштү билеп алыр боор» деп санааш, «Капиталдын» I томун парлап үндүрерин чөпшээрэн («Кызыл архив», 1933 чыл, том I (56), арын 7). Ынчалза-даа хаан чазактын цензуразынын ол идегели ботанмаан: Россияга «Капиталдын» парлатынып үнгени улуг сонугралды болгаш чүгүлдүзүңүшкүнү болдурган. 1872 чылдын апрельде 3000 тиражтыг кылдыр парлатынып үнгөн «Капиталдын» I тому кончуг дүргөн таратынган. Ол дээрге ол үеде көзүлбөз болушкун болган.

«Капитал» болза, капитализминң төгүзүңүзү херек кырында бар хөй материалдарын Маркстың дертен чылды дүргүзүндө өөрөңч көргөниң түнели болур. Ол ажалдын парлатынып үнеринин мурунда пролетариаттын философиязы — диалектиктиг материализмин тургузар талазы-биле Маркс дылга улуг ажалдарын кылган.

«Капиталдын» бирги томунда капиталистиг бұдүрүлгенин чорудулазын шуут анализтеп көргөскөн. Ында бұдүрүлгенин барааның хевириниң утказын база чөрүлдээр чугаалап турар болгаш чүгө күш-ажыл үнерин тургузукчу болур дээрин көргүзүп турар.

Маркстың канчаар-даа аажок улуг алдар-хавыязы болза, капиталистиг нитилелдин тыттып келгенин, хөгжүлдезинин болгаш өлүп дүжөриңгэ экономикте хойлуларын ажитканы болур. Маркс болза, капитализминң чажыдын — капиталистерин боттарыңга ажаллап турары немелде үнери ажалчыннарын бұдүрүп кылтып турарын тодаргайлап илереткен. Пролетариат-биле буржуазиянын аразында эптеп чок чөрүлдээр болгаш аңгы демисели оон-биле илеретинген. Маркстың экономикте өөрединде эң чугула чүд болза, капиталдын чымдазынын азы тодаргайлаарга, немелде үнерин чамдызынын капиталда хуудуп турарынын, оу ча бұдүрүлгө ажаллап турарынын анализ болур.

Маркс болза, капитализмге өлүмүг бурдууладылганы ханызы-биле болгаш бугу тала-биле үндөйлөшөшаша, пролетарнын диктатуразы, социализм дээр демиселге ажалчын аңгыны күчүлүг идеялыг чепсек-биле чеспелгэн. Пролетарнын диктатуразынын дугайында Маркстың идеязы Ленин марксизмде кол чүд деп алаан. Капитализминң хөржүдүкчү болгаш чаа, социалистиг нитилелдин тургузукчу болур пролетариаттың бугу-делегей төгүдүг ролон Маркс айтыган.

«Капиталдын» I томунун парлатыны үнгениңе холбаштыр Энгельстың бижээни болза: «Чер кырыңга капиталистер биле ажалчын-

нарын бар апарганыңдан бээр бистин мурувуста чыдып турар ном ышкаш ажалчыннарга шак ылыг учур-дузалыг чангыс-даа ном парлатынып үмээр».

Ленинин илереткенин өзүгаар алдырга, орусун революстуг интеллигенциязы шычы революстуг теорияны эң улуг күш-биле болгаш кызыгаар чок маадрылы-биле харамдыгып дилеп турган болгаш хаан чазактын дарлааныңдан, чартык крепостниктиг өзунун оруундан бодунун улзун хостаарынын оруун тыварын оралдажып турганар. Орусун хөй-интилерин муракчы бодалың мурунга салдынган айтырылганы харызын «Капиталдын» алырын хөй-хөй кижилер оралдажып турганар.

«Капиталдын» парлатынып үнгени төгүдүг эргилденин үези-биле, кажан Россияга капитализм бодунун дүргөн хөгжүлдезинче кирип турган үези-биле дүүшкөк. Аңгы тургузуунун талазы-биле көдөзгө болгаш хоорайга өскерлишкинер болуп, тараачынар сандарп турган болгаш оларын иштинден кулактар аңгылап үнүп, көдөзүн пролетариаттарың болгаш чартык пролетариаттарың саны көвүдөп турган. Улетпур пролетариатды тыттып келген болгаш капитализм-биле демисеип эгелзэн. Эрткен чүс чылдарын 70 болгаш эң ылангыя 80 чылдарында шыдыгар аргажок аар-берге мөлчүгөддин уламыңдан ажалчыннарын стачкалары болгаш ажал соксадышыкынары ала-чагаар тыттып үнүп кээп турган. Ажалчыннар боттарың амьдырал байдалын экинчилерин непер турган. Баштайгы ажалчын организациалар: «Ажалчыннарын муруну-россия эвилели» болгаш «Орус ажалчыннарын Соңгу чүк эвилели» 70 чылдарда тыттып келгилзэн.

Ынчалза-даа ол үеде пролетариат болгаш оон аңгы демисели бодунун ажал-чорудулазын тараачынарын салым-чаяны-биле хол-баштырып турган революстуг интеллигенцияныкы кичээлгеи хаара түдүп шыдавай турган. Народниктер болза, кол революстуг күш тараачынар болур деп санап турган болгаш ажалчын аңгы болза, нитилелдин эң-не революстуг, эң-не муракчы аңгызы болур дээрин билбей турганар. Оон-биле кады, капитализм көдөзгө чаа-чаа туруштары чаалап ап, народниктерин «ыдыктыг бурганы» — көдө обшаналарже ханылап кирип, оун сандарып турган. Амьдырал боду-ла народниктерин ол частырыгы үзелдерин ап октап, оларын реакциялыг чоруун илереткен.

Маркстың өлүм чок шыларангай чогаалдары кижиги төрелгетенин угаан-бодалыңга долу эргилденин болдуруп, капитализминң төртүнүп келгенин, хөгжүлдезинин чажыдын илереткен болгаш коммунисттиг нитилелди тургузарыңга социалистиг революциянын болгаш пролетарны диктатуразын тургузарынын чайлаш чогуң, эргежок чугулазын тодарайып көргөскөн. Капитализм болза, нитилел хөгжүлдезинин хойлузуңу тускай чадзын өзүгаар тыттып келир, ындыг болза-даа пролетар революциязынын түнелинде бодунун туржун нитилел хөгжүлдезинин чаа, эң-не депшилгелги хевирин — коммунизмге дүжүп бээр-биле база-ла шак ындыг хойлу-ну өзүгаар өлүп дүжүр учурду дээрин Маркс бодунун ажалларыңга көргөскөн. Нитилел хөгжүлдезинин хойлузу дээрге бугу туртарда хөдөлүп турар хойлу болур дээрин Маркс «Капиталда» логика өзүгаар өршээл чогу-биле көргүскөн. «... бир эвес нитилел бодунун хөгжүлдезинин чагаар хойлузуңун изинче кире берзе... хөгжүлдезинин чагаар болур-фазазын ажа хадып-даа, сөөлүг декреттер-биле өскертп-даа шыдавас. Ынчалза-даа, кижилерин човулаңын ол кызырып болгаш чингидип болур» — деп Маркс бижээ.

Маркс болза, капитализмин хөгжүлдезинин хойлузуңу — ажалчыннарын мөлчүрүрүн аргазы-биле немелде үнери бұдүрүп турарынын хойлузуңу ажиткан болгаш мөлчүкчү тургузуну революстуг аргазы-биле дүжөриңгэ эргежок чугулазын үндөйлөшөшаша, капиталистиг мөлчүлгени бугу системаны сойгалап илереткен. Капиталистиг нитилелде «... бир полюста байлакшылдын чымдазы дээрге, ол-ла үеде анаа удурлашык полюста ядалдын, күш-ажылдын хилинчектээшкининиң, куданышыкынын хажагай дошкун, араатаныг чоруктарың болгаш моральды сандараашкынын чымдазы болур» дээрин Маркс кайгамчык тода көргүскөн.

Маркс болза, капиталдын хөгжүлдезинин оруу дээрге, мөлчүлгени болгаш дарлаалдын, үпелгениң болгаш сатынкыч, өскерликиң чоруктун, хээлдедин болгаш өдүрүкчү чоруктун оруу болур дээрин тодаратыпшаан, «өске бугу чурттарга дөмөйлээрге, капиталдын кызыгаар чок эрге-чагыргазы болгаш

күш-ажылдын куданышыкы эң бедик хөгжүлдеге эңде берген» (К. Маркс болгаш Ф. Энгельс, Чогаалдар, том IX, арын 259) Англиянын, а ол ышкаш бодунун кады төрзөн инд, ол болза, империализмче чүдүрүн чайлаш чок арнап турган, кым хаан чазакка удур тура халып турганы, ол болза, империализмге удур тура халып учурлуг турган» (И. Сталин, Чогаалдар, том 6, арын 76). XIX чүс чылдын төңчүзүнде революстуг шимчээшкининиң төвү Россияже шилчи берген, Россия болза, революцияга кайы-даа чурттан артык чоокулап келген турган.

Ленин биле Сталин анык чораян чылдарында-ла Маркстың өлүм чок теориязын ханызы-биле өөренип алган болгаш боттарынын революстуг ажал-чорудулазын эгезинден тура Россияда экономикте болгаш политикте байдалдарын өскерлишкинин, аңгы күштеринин хуваалдазын анализтееринге, революциянын шимчедикчи күштерин, бугу делегейге Россияны туржун болгаш ролон тодаргайлаарыңга «Капиталда» өөредилгени ажаллаанар.

Ленин Самарага чуртталп турар үезинде «Капиталдын» идеяларын чүгө пропагандалап турган эвес, харын Россиянын экономикте хөгжүлдезин шимчээрине оларын ажитлап турган. Эш Сталин анык чораян чылдарында «Капиталды» база ол ышкаш ханызы-биле өөренип алган болгаш 90 чылдарын төңчүзүнде Маркстың идеяларын калбак пропагандазын чорудуп, марксизмин, оон экономикте өөредин непередип турган болгаш Россиянын, эң ылангыя Закавказье эконоимуге байдалдарын анализтееринге «Капиталдын» түнелдерин чогадыкчы өзү-биле ажитлап турган.

В. И. Ленин биле И. В. Сталин чогадыкчы марксизмин туржунга туруп алгаш, оун байтыпшаан, марксизмин тус-тус түнелдерин болгаш формулдарын, нитилел хөгжүлдезинин байдалдары өскерлип турза-даа «кажан-даа» өскерилбес жүрүлүг чангыс черде мөңгөп каан догмалар ышкаш» кылдыр көрүп турар шээжилекчилерге болгаш талмудистерге удур эптеп чок демисел чорудуп турганар.

В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин шыларангай чогаалдары болза, марксизмин чогадыкчы хөгжүлдезинин, оун пролетар революциязынын үезинде ажалчын аңгыны революстуг демиселин туржугаларыңдан төртүнүп үнгөн чаа чугула байдалдар-биле болгаш түнелдер-биле байтыканың үлгер-чижээ болуп турар.

«Марксичи-ленинчи теориянын шимчээдип алыр дээрге — ол теориянын революстуг шимчээшкинин чаа дуржулгазы-биле байдып билдири, оун чаа түнелдер-биле болгаш хойлулар-биле байдып билдири, теориянын утка-шынарын барымдалаш оон эргижер берген чамдык түнелдерин болгаш хойлуларын төгүңүн чаа байдалыңга таарыжар чаа түнелдер-биле болгаш хойлулар-биле солдуруңдан чалданмай, оун хөгжүдүп болгаш бурунгаар шимчеди, билери болурду» — деп эш Сталин өөредип турар (ВКП(б) Төгүзү. Допчу курс, арын 410).

Ленин — Сталиннын партиязынын бугу ажал-чорудулазы болза, марксизм-ленинизмдин улуг идеялары-биле хандыр чеспелген чоруктун болгаш оларны амьдыралга боттандырганынын чайыннак чижээ болур.

Бодунун хөгжүлдезинин эң сөөлүг, монополюдуг чадзынче шилчи кирген капитализм болза, капиталистиг чөрүлдээрин күштүү-биле чидилгендирген. Капитализм болза, кижиги нитилелдин эң хөй кезинге кызыгаар чок ядалды болгаш хоозуралды таварыштырган. Бусту дүжүп турар капитализмин пролетар революциязынын болгаш чаа, социалистиг нитилелди тургузарынын аргазы-биле дүжөриңгэ эргежок чугулазын чаа төгүлүг байдал пролетариатка сүмелзэн.

Маркс-Энгельстың өөрединге үндөйлөш, ол ышкаш Россиянын болгаш бугу делегейин ажалчын шимчээшкинин дуржулгаларын чаа үеге таарыштыр чаартып байтыпшаан, пролетарнын революстуг партиязынын, чаа хевирин партиязынын программанын, оон стратегиянын болгаш тактиказын Ленин биле Сталин ажалдап кыдганылар.

В. И. Ленин «Капиталдын» кол өөредилгениң даягыш, капитализмин сөөлүг фазазы болур империализмге бугу тала-биле үндөйлөшүң марксичи анализте берген болгаш оон аарын илеретип, оон чайлаш чок өлүп дүжөриңгэ байдалдарын илереткен. Маркстың экономикте теориязын империализм дугайында өөредип-биле байтыпшаан. Ленин болза, капитализмин ол сөөлүг чөрүлдээринин чадзынын бугу онзаланчак байдалдарынын болгаш хойлуларын ханы

тализмин чаа, империалистиг чадзы эгелзэн. Россия империалистиг чөрүлдээринин белдирлешек пунктузу апарган болгаш «... кым хаан чазакты буза шаварын күззөңд, ол болза, империализмче чүдүрүн чайлаш чок арнап турган, кым хаан чазакка удур тура халып турганы, ол болза, империализмге удур тура халып учурлуг турган» (И. Сталин, Чогаалдар, том 6, арын 76). XIX чүс чылдын төңчүзүнде революстуг шимчээшкининиң төвү Россияже шилчи берген, Россия болза, революцияга кайы-даа чурттан артык чоокулап келген турган.

Ленин биле Сталин анык чораян чылдарында-ла Маркстың өлүм чок теориязын ханызы-биле өөренип алган болгаш боттарынын революстуг ажал-чорудулазын эгезинден тура Россияда экономикте болгаш политикте байдалдарын өскерлишкинин, аңгы күштеринин хуваалдазын анализтееринге, революциянын шимчедикчи күштерин, бугу делегейге Россияны туржун болгаш ролон тодаргайлаарыңга «Капиталда» өөредилгени ажаллаанар.

Ленин Самарага чуртталп турар үезинде «Капиталдын» идеяларын чүгө пропагандалап турган эвес, харын Россиянын экономикте хөгжүлдезин шимчээрине оларын ажитлап турган. Эш Сталин анык чораян чылдарында «Капиталды» база ол ышкаш ханызы-биле өөренип алган болгаш 90 чылдарын төңчүзүнде Маркстың идеяларын калбак пропагандазын чорудуп, марксизмин, оон экономикте өөредин непередип турган болгаш Россиянын, эң ылангыя Закавказье эконоимуге байдалдарын анализтееринге «Капиталдын» түнелдерин чогадыкчы өзү-биле ажитлап турган.

В. И. Ленин биле И. В. Сталин чогадыкчы марксизмин туржунга туруп алгаш, оун байтыпшаан, марксизмин тус-тус түнелдерин болгаш формулдарын, нитилел хөгжүлдезинин байдалдары өскерлип турза-даа «кажан-даа» өскерилбес жүрүлүг чангыс черде мөңгөп каан догмалар ышкаш» кылдыр көрүп турар шээжилекчилерге болгаш талмудистерге удур эптеп чок демисел чорудуп турганар.

В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин шыларангай чогаалдары болза, марксизмин чогадыкчы хөгжүлдезинин, оун пролетар революциязынын үезинде ажалчын аңгыны революстуг демиселин туржугаларыңдан төртүнүп үнгөн чаа чугула байдалдар-биле болгаш түнелдер-биле байтыканың үлгер-чижээ болуп турар.

«Марксичи-ленинчи теориянын шимчээдип алыр дээрге — ол теориянын революстуг шимчээшкинин чаа дуржулгазы-биле байдып билдири, оун чаа түнелдер-биле болгаш хойлулар-биле байдып билдири, теориянын утка-шынарын барымдалаш оон эргижер берген чамдык түнелдерин болгаш хойлуларын төгүңүн чаа байдалыңга таарыжар чаа түнелдер-биле болгаш хойлулар-биле солдуруңдан чалданмай, оун хөгжүдүп болгаш бурунгаар шимчеди, билери болурду» — деп эш Сталин өөредип турар (ВКП(б) Төгүзү. Допчу курс, арын 410).

Ленин — Сталиннын партиязынын бугу ажал-чорудулазы болза, марксизм-ленинизмдин улуг идеялары-биле хандыр чеспелген чоруктун болгаш оларны амьдыралга боттандырганынын чайыннак чижээ болур.

Бодунун хөгжүлдезинин эң сөөлүг, монополюдуг чадзынче шилчи кирген капитализм болза, капиталистиг чөрүлдээрин күштүү-биле чидилгендирген. Капитализм болза, кижиги нитилелдин эң хөй кезинге кызыгаар чок ядалды болгаш хоозуралды таварыштырган. Бусту дүжүп турар капитализмин пролетар революциязынын болгаш чаа, социалистиг нитилелди тургузарынын аргазы-биле дүжөриңгэ эргежок чугулазын чаа төгүлүг байдал пролетариатка сүмелзэн.

Маркс-Энгельстың өөрединге үндөйлөш, ол ышкаш Россиянын болгаш бугу делегейин ажалчын шимчээшкинин дуржулгаларын чаа үеге таарыштыр чаартып байтыпшаан, пролетарнын революстуг партиязынын, чаа хевирин партиязынын программанын, оон стратегиянын болгаш тактиказын Ленин биле Сталин ажалдап кыдганылар.

В. И. Ленин «Капиталдын» кол өөредилгениң даягыш, капитализмин сөөлүг фазазы болур империализмге бугу тала-биле үндөйлөшүң марксичи анализте берген болгаш оон аарын илеретип, оон чайлаш чок өлүп дүжөриңгэ байдалдарын илереткен. Маркстың экономикте теориязын империализм дугайында өөредип-биле байтыпшаан. Ленин болза, капитализмин ол сөөлүг чөрүлдээринин чадзынын бугу онзаланчак байдалдарынын болгаш хойлуларын ханы

тализмин чаа, империалистиг чадзы эгелзэн. Россия империалистиг чөрүлдээринин белдирлешек пунктузу апарган болгаш «... кым хаан чазакты буза шаварын күззөңд, ол болза, империализмче чүдүрүн чайлаш чок арнап турган, кым хаан чазакка удур тура халып турганы, ол болза, империализмге удур тура халып учурлуг турган» (И. Сталин, Чогаалдар, том 6, арын 72). Империализм дугайында бодунун теориязын болгаш капитализмин десиң эвес, шураашкынын хөгжүлдезинин хойлузуңга үндөйлөш, В. И. Ленин болза, Маркс-Энгельстың идеяларын улам ыңай сайыратыпшаан, тускайлап алдынган чангыс капиталистиг чуртка социализмин тиилеп болурунун дугайында геннальды өөредитин тургусса, оон-биле социалистиг революция болза, сайыраан капитализмин чурттарын шуптузуңга ийикте, азы хөй кезинге болур ниити согуушкунун түнелинде тиилеп болур дээр дугайында Маркс биле Энгельстың амгы үнери байдалыңга таарыштап эргижер берген формулун солаан.

Империализм дугайында ленинчи өөредитин И. В. Сталин байтыкан болгаш улам ыңай сайыраткан. Эш Сталин капиталистиг системаның буураашкынын үезинде, революцияны болгаш дайынын үезинде, капитализмин бугу-ле чөрүлдээринин улам чидилгенип турар үезинде капитализмин ниити кризисин теориязын ажалдап кыдышаан, тускайлап алдынган чангыс чуртка социализмин тургузар дугайында ленинчи өөредитин улам ыңай сайыраткан. Бистин чуртувуска коммунизмин тургузуп болурун улуг баштык көргүскөн болгаш большевик партияны, совет улусту коммунист тургузушкунун генийлиг программасы-биле чеспелгэн.

Маркс биле Энгельстың тус-тус түнелдерин удуртудга болдурупшаан, Маркстың экономикте өөредин чогадыкчы өзү-биле сайыратыпшаан, Ленин биле Сталин социализмин политикте экономияны тургускан, социалистиг ниитилди тургузарынын тодаргай оруктарын болгаш формаларын айткан, социалистиг экономиканын хойлуларын ажиткан болгаш социалистиг экономикка пролетар диктатуразынын ролон тодаргайлаанар. В. И. Ленин биле И. В. Сталин коммунисттиг нитилелди тургузарынын оруктарынын дугайында бугу эртерин тургусканар.

Ленин биле Сталиннын шыларангай ажалдарында байтытыган болгаш улам ыңай сайыратыган «Капиталдын» өлүм чок идеялары Октябрьин социалистиг Улуг революциянын тиилелге-биле, социализмин тиилелге-биле болгаш бистин чуртувуста коммунист тургузушкунун бугу делегейге төгүлүг тиилелгелери-биле чайынандыр балтыкатынган.

Капитализмин чайлаш чок өлүмүнүн дугайында Маркс биле Энгельстың өттүр көрүшкүнү амгы үеде улам тодазы-биле балтыкатынган. Ада-чуртун Улуг дайыныңа Совет Эвилелинин тиилелгенин түнелинде Төп болгаш Муруну-чөөн Европанын элзэн каш чурттары империализмин системазындан иштүрүп үнүп, империалистиг дарлаалды илчирбизин боттарыңдан ап окташкан болгаш улуг кыдат улус аас-кежиник чаа амьдыралды чедишкинин тургузуп турар. Ленинизмин өлүм чок идеялары капиталистиг чурттарын улустары болгаш колониалдыг, хамаарылыгы чурттары улустарын империализмге удур, боттарынын национал болгаш социал хосталгазы дээр демиселче сорук кирип турар.

Ийн системаны — капиталистиг болгаш социалистиг системаларын үезин удурлашышка амгы үеде каянгызындан-даа артык чидилген. Социалистиг система хостук кижилерин чогадыкчы күштерин илереткен болгаш бодунун ханы амьдыралчы чоруун тургузукчу тайбын күш-ажылдын төгүлүг чедишкининге, коммунизминин улуг тудуларыңга, бойдузу чаарынын сталинчы улуг планынын чедишкинин боттандырышыкына, ажалчы чоннарын амьдырал деннелин чайгылыш чок бедилшкинине, эртерин болгаш культураның көстүп көрбөз чектелешкининге көргүскөн.

Өске полюста империализмин лагеринде байдал оон мырыңай сыр еске. Ында чөрүлдээр улам чидилген болгаш улус массаларын ядалды, буржуа культураны сандараашкыны улам күшгелтип турар.

Монополистиг капитализм бодунуңу туруп келгенин тургузунда кижиги төрелгетинге улуг качылды таварыштырган. Оон оруу кижиги төрелгетин оон-он миллион котаралдары-биле болгаш хөй санын үнелелг материалдарын узуткашкыны-биле демделгетинге. Төгү талазы-биле өлүмүнче чоокулапшаан капитализмин бар болуп турбушаан турарынын уржундан кижиги төрелгетин ханын агымыңга, ас-чутка, дүредел-хоозуралга болгаш халдавырың бак аарыларын хайылыңга таварыштып турар.

Уолл-стриттиң «делегейге тергилдеш» тургузарынын мугулай пла-

нын боттандырынын оралдашышаан, америк-англиянык империалистери өлүмүн чыдыкчылары — бөлүк хөрөнгитен байларын динналып көрбөз немелде чоокааны алган турарын хандырар дээр делегейин чаа болгаш эң-не араатаны дайыныңа калчаалы-биле беткетенип турарлар.

Америк-англи империалисттер бугу чурттарын улустарынын тайбын чоруунга болгаш хосталгазын турар, бугу-ле депшилгелги кижилерин амьдыралың эрге-ажыктарыңга удур угландырган боттарынын агрессчи планын «коммунизм-биле демиселдин» тугунун адаа-биле боттандырынын оралдажып турарлар. Империализмин идеолоттары марксизм-ленинизмниң генийлиг өөредитин нугүлдээрин, буржатадырын, хандырынын оралдашышаан, Маркс-Энгельс — Ленин — Сталиннын өлүм чок улуг идеяларыңга удур хоп-нугүлдүн кампаниязын чорудуп турарлар.

Реакциялыг чазактар ол өөредитин демир-биле болгаш хан-биле узуткаарын азы шуут хоругдаарын шаандан тура-ла чангыс удаа эвес оралдашканар. Ынчалза-даа оларын ол оралдажышыкынары ботанмай барган.

Марксизм, коммунизм узуткаатынас. «Марксизм дээрге, ажалчын аңгынын үезин эрге-ажыктарынын эртерин илерээшкин-дир. Марксизмин узуткаар дээр, ажалчын аңгыны узуткаар херек. А ажалчын аңгыны узуткаар арга чок. Марксизм тыывылаш хөдөлүп эгелзенилден бээр 80 чыл ажыг үе эрткен. Ол үениң дүргүзүндө оон-он болгаш чүс-чүс буржуаз чазактар марксизмин узуткаарын оралдажып келген. А чүү болганын ыңач? Буржуаз чазактар үнүп, кирип турган, а марксизм артып калган» — деп эш Сталин өөредип турар.

Империалистиг дарлаалды болгаш капитализмин араатаныг мөлчүлгенин качылдында таварыштып турар чүс-чүс миллион ажалчы чоннар, олара хосталганы болгаш аас-кежинин чүгө коммунизм эккеп бээр деп чүвени медегер билеп турар. Марксизм-ленинизм бердинген хөй санын талалакчылар чок чангыс-даа чурт чок Капиталдын чурттарында коммунисттиг партиалар Маркс-Энгельс — Ленин — Сталинниң идеяларын ажалчы массаларың ортузуңга калбаа-биле пропагандалап турар. Олар болза, ол өлүм чок идеяларын арыг чоруу дээр, бугу хевирин оппортунистерин талазындан, ажалчын аңгынын херээңгө өскерликлери, америк-англи империалисттерин чалчалары — барын социалистерин талазындан оларын нугүлдөп, хажыда бээр чоруунга удур демисеип турарлар. Коммунизмин идеяларын бугу чурттарынын улус массалары шимчээдип алган болгаш ол болза, империализмге удур демиселге күчүлүг материалды күш болуп турар.

Марксизм-ленинизм амгы үеде Европанын, Американын, Австралиянын, Азиянык болгаш Африканын чүс-чүс миллион кижилеринин тайбын, демократия болгаш социализм дээр демиселин тилекчи тугу апарган. Бугу оруктар коммунизмче апар чорур дээринге идегел, чүс-чүс миллион кижилерин медегеринче ханызы-биле

Колхозтарга күш-ажылды шын организаастаар

Социалистик көдээ ажил-агыйн улам ынай жөгүдери, күш-ажылды бүүдүрүчүлүүн бедирери, нийтин ажил-агыйнын, колхозтарнын ортузунда фондундарын болгаш колхозчуларын орулгаларын өстүрери колхозтарга күш-ажылды шын организаастаарындан болгаш ажилдын телевири чурумчударындан улуг хамааржыр.

Колхозтарга күш-ажылды шын организаастаар чорук планын ажилдарын чогуур хуусаазында долдур болгаш аяр күүседирине, күш-ажылдын шыларын бедирине, кичини болгаш тырттар күштерини машина чепсекти күжүн чөп аягыларынга, колхозчуларнын хөй күш-хүнү ажилдап алырынга улуг уjur-дузалыг болур.

Көдээ ажил-агый артелиниң Уставын өзүгаар колхозтарда күш-ажылдын организаастынын кол формаза болза, колхозчулардан үрүлчүнүн составы-биле тургустунган бүүдүрлөк бригадалары болур. Хову, мал болгаш тууду ажилынын бригадалары бүүдүзүгө колхозтарнын баштаар черлери тускай акт-биле бүү-ле эргежок чугула чепсек-херекселдерин, ажилчын малдарын, ажил-агый туудуларын доктаткан хуусааларынын иштинде быгытлап бээр.

«Колхозтарга күш-ажылды организаастаарын экижидер, оон бүүдүрүчүлүүн бедир болгаш телевири чурумчудар талазы-биле хемчеглер дугайында» ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң 1948 чылдын апрель 19-та үндүргөн доктаалы болза, колхозтарнын чери ээ чок болуу, хову бригадаларына быгытла-тынмай, дүүт бедирининге шактык болуп турарын, бригадаларнын составы доктаамал эвс, үрүлчү солчуп, бригадаларга быгытлаан чепсек-херекселдерин өскээр аягылап турарын, эргижирөөн ажил нормаларын болгаш туудоденнерин өртөөн эде көрбөй турарын, орулгалар хуваалдазында деннээшкенин туруп турарын, ажил-телевири кылганын барымдалавайын, хүн санаар телевири кылып турарын, күш-хүннерин планнаарын болгаш чарыгдарын контролдаар ажилды колхозтарда суларатканын болгаш өске-даа чүүлдерин узуткаар хемчеглерин тодаргай айткан.

Ындыг турбуже, Чөөн-Хемчик районун чамдык колхозтарында чазактык бо доктаалын ам-даа эки күүстөй турган колхозтарнын эрткен чыл өтөттөрүн чугаалажып турганынын үезинде илереп турган. Чижээлээрге, эрткен чылын «Кызыл тараачын» колхозтун хову бригаданын бүү чепсек-херекселди, ажил айттарын четчири-биле быгытлап берген турбуже, оларын чөп аягылавайын, чыл дургузунда сан-даратканын түннелинде күскү тараа ажаап алышынында бергедээшкине таварышкан болгай. Сөөдүнде инвентаризациядан илерээни болза, дыка хөй чепсек-херекселдер урелип чер сана чыктылаан болгаш чамдыктары тытылбай барган.

Хыналдадан илерээни

Кызылдын көдээ районун колхозтарынын болгаш МТС-тин чаксы тарылгага белеткелге чоокта чаа хынал көргөн. Чаксы тарылгага белеткел ажилдары районда нийтин-биле кошкак болуп турары хыналдадан илерээни. Районда машина-трактор станциязы көдээ ажил-агый машиналарынын септелгезин кончуг оожум чорудуп турар. 3 тракторлар болгаш өске-даа чугула машиналар ам-даа септеинмээн. Пришевич болгаш заправщик кижилери өөредип, белеткеп алып ажилды чорутпаан. Районун колхозтары үезин уруп аларынын планын күүсеткен болза-да, чамдык культураларнын үезинери ыракта четпес. «Малчын» колхозта 112 центнер сула үезини, «Баян-Хем» колхозта, 50 центнер кызыл-тас үезини четпес. «Победа», «Бай-Булуң», «Черби» колхозтарда арылган үезинерини шынары багай болган. «Бай булуң» колхозтун 25 тонна үезини Онгар-Хову деп черде кандыг-даа ажаалап чок чыдар. Көдээ ажил-агый машиналарынын септелгезин чангыс-даа колхоз

Буга туудувче хайгааралды салыр

Тес-Хем, Эрзин районнарнын катышкан күжү-биле Кызыл-Чыраа деп черде буга дөвүнүн тууду чоруп турар. Ук ажилды апрель 10-да доозар деп планнаан турган. Ачаа 150 кижи ажилдар уjurлуп турган болза, ам чүгле 18 кижи ажилдап турары-биле ол хуусаа-да доостур хамаан чок, харын тарылга ажилынга бергедээшкенин таварыштыр чедип турар. Ында ажилдап турар кижилерини организаастуу чок болуп турар. Тууду брига-

База ол-ла колхозтун тууду брингаданын туудунун чыл планын өзүгаар 60 кижини, 8 тергени, 20 айттарын быгытлап берген турда, туудуга чыл дургузунда ортумаа-биле 36 кижи ажилдап, тергелериниң 3—4 хирези аягылап кирип, тууду ажилынга кирер айттарын өскээр аягылап турганынын түннелинде тууду планы күүсетинмей барган.

«Искра», Ленин аттыг, «Октябрь 30 чыл ою», «Большевик» колхозтарга хову болгаш тууду бригадаларына күш-ажылдын организаасты база-ла оон дээрэ эвс турган. «Кызыл тараачын» колхозтан 90, «Октябрь 30 чыл ою» колхозтан 48 кижи туудоденнерин минимун чедир ажилдап албаан. «Кызыл тараачын», «Коммунизмче орук» колхозтарга тарааны болгаш картофельди туудоденнер барымдалавайын чүгле данзы өзүгаар деннелгелинде колхозчуларга үндүрүп берип турган.

Бо колхозтарда күш-ажылдын организаастынын шак мындыг багай тургустунганынын чылдаганы болза, колхозтар баштаар черлеринин болгаш партия эге организаастынын талазындан удурутуга, контролду багай чорутканында болур. Ычангаш олар көдээ ажил-агый артелиниң Уставын хажыдып турганнар.

Ам сорулга болза, хову, мал болгаш тууду ажилынын бригадаларынын бригадирлери чылдын бүүдүрлөк планынын күүседир дээш боттарынга быгытлаан составын, чепсек херекселди, айттарын, туудуларын чыл дургузунда бүүрүн-биле чүгле бодунун бригаданын ажилдап, күш-ажылды сагыла-чурумун быгытлап, оон бүүдүрүчүлүүн бедир болуп турар. Оон ынай ажил малдарынын күжүн камнаары болгаш чепсек-херекселдин камналганын шынгы тургузары, бригаданын кижини бүүрүзүгө ажилды шын оонаары, колхозчуларнын туудоденнерин четче демделеп, оон өртөөн шын санаары тергини чугула.

Тус-тус бригадаларын болгаш колхозчуларнын аразынга социалистик чарышты калбартып, оон чорудулганын боттуп удурутуп, түннелин үрүлчү үндүрүп турары онза чугула.

Колхозтарнын бригадаларына күш-ажылды шын организаастарын чедип алып болза, чылдын бүүдүрлөк планында айткан чер, мал болгаш тууду ажилынын көргүзүлгери, база күрүнө мурунуга күүседир хүлээлгелер чугаажок чедикшинини күүсетинер.

Колхозтарга күш-ажылды шын организаастаар болгаш оон телевири чурумчудар дугайында партия эге организаасты удурутуга, контролду боттандырар. Районун көдээ ажил-агый килдизи, оон специалистери бо айтырыга боттуп дузаны көргүзүп, ажилынын кол кичээтгенин олче угландырар уjurлуг.

М. НАЙДЫН,
ВКП(б) Чөөн-Хемчик райкомунун секретари.

МУРНАКЧЫ МАЛЧЫННАР

572 баш четкен

Сүт-Хөл районда Калинин аттыг колхозтун кижигүнү коммунист эш М. Санаа 1950 чылда колхозтун 260 санныг өшкүзүн кадарып эгелээн. Нийтинин малын өстүрер дээш эш Санаа болгаш оон кадай коммунист эш Бүлдеш бүү күжүн салып, үлөгерлиг ажилдап келгенин түннелинде ол өшкүлөр ам 572 чедир өскөн. Бо болза, ий чылдын иштинде 312 өшкү немешкени ол болур. 1951 чылда төрөөн 220 өшкүлериң 220 анайларын бүүрүн доруктуруп алган. Оон иштинден 155 кыс анайлар-ам өшкүлөр апарган, 65 эр анайларын колхозка тускай үзүп берипкен.

Эш Санаа эрткен чайын эки оът, сулуг чайлагларга өшкүлериң кадарган болгаш кыштагларда кажактар боду дерип кылып алган. Кыжын ийи кезек черде кыштагларга солуй көжүп, чүм өттүгү черлерге өшкүлериң кадарып турган. Ам чазында көжүп келген. Оон чазында узуну 26 метр, дооразы 10 метр үлөгерлиг кажак бар. Ол кажаны эш Санаа боду удурутуп тургаш кылган. Өшкүлөр ам кидин-де түдүктөп төрүп турар. Февраль айдан бээр төрөөн 72 өшкүдөн 74 анай алган.

Эш Санаа болгаш оон кадайы Бүлдеш чаш мал азыраарынга улам мергежиң турар болгаш ылангыя эш Санаа боду мал эмчилеринден бөдүүн хемчеглерин өөренип ап, чамдык биче-бача азырларын боду эмнеп экиртип ап турар. Ол малчынар бо чылын чаш анай бүүрүзү менди доруктуруп алып бис деп социалистик хүлээлгени ап турарлар.

Г. КОМБУ.

Чаш малды менди ап турар

Өвүр районун «Коммунизмче орук» көдээ ажил-агый артелиниң хойжузу коммунист эш Шаратай колхозтун 400 ажыг шээр малын кончуг кызымаккай ажаап турар. Бо үеге чедир төрөөн 100 ажыг хойнуң чаш төлүн бүүрүн камгалап алган, ам оларнын туруш байдалын экижидип, эки сизген-биле чемгерип, доруктуруп турар.

Ол колхозтун хойжузу эш Балданый ажаап турар 200 ажыг хойундан 95 хөй төрөөн. Оларнын 106 хураганын ол база менди доруктуруп турар.

Малдын чаш төлүн бүүрүн камгалап алып талазы-биле бо малчынар колхозтун өске малчынарнын социалистик чарышка кыйгырганнар.

Г. БАЗЫР-ООЛ.

* * *

Чөөн-Хемчик районда Жданов аттыг колхозтун хөй ажилынын фермазынын (эргелекчи эш Кижээ) хойжулары бо чылын төртүнгөн хураган, анай бүүрүн өстүрүп алып дээш чүткүлдүг ажилдап турарлар.

Марттын баштайгы чартыныга чедир төртүнгөн 230 хураганын, 184 анайны хөйжулар менди өстүрүп доруктуруп турар. Олар малды ажаап өстүрер талазы-биле зооветеринариялыг чурумнары сагып күүседирин оралдажып турарлар.

С. ДУКЕЙ-ООЛ.

Чеди чүс баш чедир дээш

Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг сумузунда «Искра» колхозтун колхозчу эш К. Чөлбөн-оол 1950 чылдан бээр колхозтун өшкүзүн кадарып келген. Эң баштай 249 өшкүнү хүлээп алган. Ийи чылдын иштинде кызымаккай күш-ажылы-биле 409 чедир өстүргөн.

Ам төрөөн 37 өшкүндү 41 анайын менди доруктуруп турар. Бо чылын шупту төрүүр 222 өшкүдөн 232 анайын өстүрүп алгаш, чыл төнчүзүнде өшкүнүн нийти санын 700 чедир деп боттуп хүлээлгени эш Чөлбөн-оол бодунга ап турар. Колхозчу малчын бодунун сөзүгө ээ болур дээш эрестиг ажилдап турар.

Т. ОЧУР-ООЛ.

Өөредилгени соксадып болбас

Барыын-Хемчик районун Аксы-Барлыкта «Ленин орук» колхозка 1951 чылдын ноябрьда агрозоотехниктиг курсту организаастаан. 20 колхозчулар баштайгы үеге 3 удаа кичээлдээн болгаш кончуг сонуургалдыг өөренип турганнар.

Ындыг болза-да, башкы С. Торжунуң бүүрүзү-биле оон соонда өөредилге шуут соксаан. Эш Торжу бодунун хүлээлгезин күүстөй турда, колхоз баштаар чери-даа, партия эге организаасты-даа хемчег албайн турар.

Колхозчуларнын өөредилгени соксадып болбас. Харын агроотехниканың болгаш зоотехниканың бөдүүн билгилери-биле колхозчуларны чепсеклээр чорук колхозтун ажил-агыйн хөгжүдериңе кол чүүл болур деп билдире чогур.

К. БОРАЦНАЯ.

Москвада Делегейнин экономика чөвүлөл хуралында

Делегейнин экономика чөвүлөл хуралынын апрель 4-те болган пленарлыг хуралына чүүл-бүүрү чурттарнын болгаш системаларнын аразынга тайбың дем-катыжымышкыны-биле бүүрү чурттарнын экономнуг харылзааларын сайзырадып тургаш кижилерин амыдыралынын байдалын экижидериниң аргаларын тыварынын дугайында айтканын чугаалашкан.

Санал-онал солчушкунунун бир дугаарында де Пиа (Франция) чүве чугаалаан. Бодунун саналында де Пиа болза, садыг солчушкунун Франциянын онза сонуурга турарын, база америк доллар кредиттин иделгел чок апарганынын дугайын айтып, ол болза, экономнуг ажил-чурттарнын экижидериниң аргаларын тыварынын дугайында айтканын чугаалаан.

Лодзинский университеттин ректору Халасинскийге (Польша) сөс берген. Польша болза, үлөштүр талазы-биле улуг тургузушкунарнын болгаш көдээ ажил-агыйны механизаастап турарынын ачылында машина тудушкунунун продукцияга болгаш транспорт мерекселдеринге дыка ишир рынок болуп турар деп демделгээш. Халасинский — бүүрү чурттакчыларнын амыдыралынын соксаал чок экижип турары калбак херекселдин барааннарынга негелдени улгатырып турар — деп чугаалаан.

Оон-биле калың үлөштүрүн сайзыралды, көдээ ажил-агый бүүдүрүлгезиниң калбарышкыны, болза, экспортту калбартыр арганы берип турар деп ол чугаалаан.

Электроматериалдар болгаш химия барааннарын үндүр, кичир садар компаниянын президентизи Оливер Викори (АКШ) сөс алгаш, кандыг-даа чурттарнын, политиктиг системаларнын аразынга экономнуг катыжымышкынын туруп болурун чугаалаан.

Кыдаттын улус банкынын кол директору Нань Хан-ченге сөс берген.

Кыдаттын экономиказында делегейнин ийги дайынынын чедирген аар-берге уруктарын чугаалаашаан, ол бодунун саналында — АКШ-тын чазанын ССРЭ-ге, Кыдатка болгаш улус демократиязын чурттарынга уду экономика харылзааларынын талазы-биле чорудуп турар политиказы болза, чигеттиң болгаш барааннарынын монополизастаарынын оруун АКШ-ка чигедириниң аргазы болур деп чугаалаан.

Ам үеге делегейнин экономика харылзааларын сайзыралды, оон кызыралын болгаш бараан саарылгазында чамдык чурттарнын аныгыларыннын политиказын узуткаары болгаш делегей садыгн долдузу-биле калбартыры болза, чурттарнын үлөштүрлериниң тайбың өзү-биле ажилдаарынга, улустарнын амыдырал байдалын экижидеринге улуг уjur-дузалыг — деп чугаалааш, Нань Хан-чен чурттуң экономикалыг сайзыралынын талазы-биле Ы-дат Улус Республиканын удустан Топ чазанын улуг чедикшинерин тодаргай айткан.

Нань Хан-чен Кыдат, ССРЭ болгаш улус демократиязынын чурттарынын аразында тайбыңга, найыралга, ден эргелиг болгаш бот-боттарынга ажыктыг болур чоруктарга үндөзүлгөн садыгнын улуг уjur-дузанын онзалап демделгээш, делегейин бүү-ле чурттарынын аразынга шак ындыг экономика харылзааларын тургузуп болурун чугаалаан.

Делегей садыгын калбартып, делегейнин экономика харылзаанын экижидер сорулганы боттандырдып, делегейин улустарынын амыдыралын экижидер төлөөдө, бүү-ле чурттарнын үлөштүрлериниң, садыгнын болгаш көдээ ажил-агыйнын төлөөлөкчилеринге, кооперация болгаш профвеледдериниң деятельдеринге, экономистеринге, калбак улус чоунуга, чазактарыга бүү чурттарнын чазактарынын болгаш улустарынын аразынга садыг харылзаанын эп-найрал өзүзүңа дургузар дугайында кыйгырыгын делегейнин экономика чөвүлөл хуралы үндүрер уjurлуг деп Нань Хан-чен санал кирген.

Делегейнин экономика чөвүлөл хуралында чамдык доктаамал органы тургускаш, оон сорулгазын делегейин экономика харылзаанын сайзыраарынга деткимче көргүзүрүн болдуруу чедип алырын ол база сүмелээш.

Австри бүүдүрлөгези Ю. Шахнерин чүве чугаалаанын соонда Чехословакиянын күрүнө Санкызын чингине директору Отакар Польш саналын берген.

Делегейнин экономика чөвүлөл хуралынын апрель 4-те болган пленарлыг хуралына чүүл-бүүрү чурттарнын болгаш системаларнын аразынга тайбың дем-катыжымышкыны-биле бүүрү чурттарнын экономнуг харылзааларын сайзырадып тургаш кижилерин амыдыралынын байдалын экижидериниң аргаларын тыварынын дугайында айтканын чугаалашкан.

Санал-онал солчушкунунун бир дугаарында де Пиа (Франция) чүве чугаалаан. Бодунун саналында де Пиа болза, садыг солчушкунун Франциянын онза сонуурга турарын, база америк доллар кредиттин иделгел чок апарганынын дугайын айтып, ол болза, экономнуг ажил-чурттарнын экижидериниң аргаларын тыварынын дугайында айтканын чугаалаан.

Лодзинский университеттин ректору Халасинскийге (Польша) сөс берген. Польша болза, үлөштүр талазы-биле улуг тургузушкунарнын болгаш көдээ ажил-агыйны механизаастап турарынын ачылында машина тудушкунунун продукцияга болгаш транспорт мерекселдеринге дыка ишир рынок болуп турар деп демделгээш. Халасинский — бүүрү чурттакчыларнын амыдыралынын соксаал чок экижип турары калбак херекселдин барааннарынга негелдени улгатырып турар — деп чугаалаан.

Оон-биле калың үлөштүрүн сайзыралды, көдээ ажил-агый бүүдүрүлгезиниң калбарышкыны, болза, экспортту калбартыр арганы берип турар деп ол чугаалаан.

Электроматериалдар болгаш химия барааннарын үндүр, кичир садар компаниянын президентизи Оливер Викори (АКШ) сөс алгаш, кандыг-даа чурттарнын, политиктиг системаларнын аразынга экономнуг катыжымышкынын туруп болурун чугаалаан.

Кыдаттын улус банкынын кол директору Нань Хан-ченге сөс берген.

Кыдаттын экономиказында делегейнин ийги дайынынын чедирген аар-берге уруктарын чугаалаашаан, ол бодунун саналында — АКШ-тын чазанын ССРЭ-ге, Кыдатка болгаш улус демократиязын чурттарынга уду экономика харылзааларынын талазы-биле чорудуп турар политиказы болза, чигеттиң болгаш барааннарынын монополизастаарынын оруун АКШ-ка чигедириниң аргазы болур деп чугаалаан.

Ам үеге делегейнин экономика харылзааларын сайзыралды, оон кызыралын болгаш бараан саарылгазында чамдык чурттарнын аныгыларыннын политиказын узуткаары болгаш делегей садыгн долдузу-биле калбартыры болза, чурттарнын үлөштүрлериниң тайбың өзү-биле ажилдаарынга, улустарнын амыдырал байдалын экижидеринге улуг уjur-дузалыг — деп чугаалааш, Нань Хан-чен чурттуң экономикалыг сайзыралынын талазы-биле Ы-дат Улус Республиканын удустан Топ чазанын улуг чедикшинерин тодаргай айткан.

Нань Хан-чен Кыдат, ССРЭ болгаш улус демократиязынын чурттарынын аразында тайбыңга, найыралга, ден эргелиг болгаш бот-боттарынга ажыктыг болур чоруктарга үндөзүлгөн садыгнын улуг уjur-дузанын онзалап демделгээш, делегейин бүү-ле чурттарынын аразынга шак ындыг экономика харылзааларын тургузуп болурун чугаалаан.

Делегей садыгын калбартып, делегейнин экономика харылзаанын экижидер сорулганы боттандырдып, делегейин улустарынын амыдыралын экижидер төлөөдө, бүү-ле чурттарнын үлөштүрлериниң, садыгнын болгаш көдээ ажил-агыйнын төлөөлөкчилеринге, кооперация болгаш профвеледдериниң деятельдеринге, экономистеринге, калбак улус чоунуга, чазактарыга бүү чурттарнын чазактарынын болгаш улустарынын аразынга садыг харылзаанын эп-найрал өзүзүңа дургузар дугайында кыйгырыгын делегейнин экономика чөвүлөл хуралы үндүрер уjurлуг деп Нань Хан-чен санал кирген.

Делегейнин экономика чөвүлөл хуралында чамдык доктаамал органы тургускаш, оон сорулгазын делегейин экономика харылзаанын сайзыраарынга деткимче көргүзүрүн болдуруу чедип алырын ол база сүмелээш.

Австри бүүдүрлөгези Ю. Шахнерин чүве чугаалаанын соонда Чехословакиянын күрүнө Санкызын чингине директору Отакар Польш саналын берген.

Делегейнин экономика чөвүлөл хуралында чамдык доктаамал органы тургускаш, оон сорулгазын делегейин экономика харылзаанын сайзыраарынга деткимче көргүзүрүн болдуруу чедип алырын ол база сүмелээш.

Австри бүүдүрлөгези Ю. Шахнерин чүве чугаалаанын соонда Чехословакиянын күрүнө Санкызын чингине директору Отакар Польш саналын берген.

тарнын экономиказынга болгаш амыдырал деннелинге бо чорук багай садыралы чедирген. Оон дараазында О. Польш бодунун саналында Чехословакиянын экономиказынын болгаш даштыкы садыгнын чедикшинерин чугаалаан. Чехословакиянын садыг 1951 чылда 1937 чылга дөмейлээрге, барык-ла ийи катап калбарган. Ычангаш бо хөгжүлдөгө Чехословакиянын кызып-кыйып турган, ылгаарынын политиказын чорудуп турган чурттар киришпээр.

— Элээн каш чурттар-биле садыг харылзаанын долу хемчээл-биле тургузарынын аргалары бистин чуртувуста бар. Бир эвс делегейин садыг харылзааларынга таарымчалыг байдал тургустунар болза, чоокку ийи-үш чылдар дургузунда капиталистик чурттар-биле садыглажымышкынын саарылганын түндүн 900 миллион, харын-даа бир миллиард доллар чедирип шыдаар бис — деп О. Польш чугаалаан.

Делегейин бүү чурттары-биле тайбың экономика харылзаанын тургузарынга бистер база-ла белсиз бис — деп О. Польш саналынын төнчүзүндө чугаалаан.

Апрель 5-те Делегейин экономика чөвүлөл хуралына нийти санал-онал солчушкуну үргүлчүлгөн. Чөвүлөл хуралдын ажилында киржиң турар совет төлөөлөкчилериниң мурундан ССРЭ-нин садыг палатазынын даргазы М. В. Нестеров чүве чугаалаан.

Делегейин экономика харылзааларынын талазынга сөөлгү 3-4 чылдарын дургузунда болуп келген дорайташкын тайбың бүүдүрүлгенин улау-биле кызырып, дыка хөй чурттарнын улустарынын амыдырал байдалын баксыраткан. Чурттарнын аразынга чогуур садыг болгаш эске-даа экономика талазы-биле харылзаалары каттап тургузуп, калбартыр чорук болза, дыка хөй чурттарнын байдалын экижидеринге, кижилериниң амыдырал деннелин бедиринге дузалаар. Совет Эвилени болза, бодунун талазындан экономика талазы-биле чогуур харылзаалары калбартырынын херезинге салышынын кылып, оон-биле бүү делегейин экономикалыг дем-катыжымышкынын быгытлаарынга деткимчезин берип шыдаар — деп ол демделгээш.

Совет Эвилени-биле садыгнын сөөлгү каш чылдарда чамдык чурттарын кызырган чорук — ССРЭ-нин ажил-агый планнарынын чедикшининиң күүсетинеринге болгаш улус ажил-агыйнын көдүрүлүшкүнүгө моондактап шыдаван дээрзиниң дугайын ол демделгээш.

Нестеров Совет Эвилелинин эске чурттар-биле садыглажымын перспективаларынын дугайын чугаалап тура, бо айтыр талазы-биле эң чугула түннелерин садыг палатазы чыган деп чугаалаан. Совет даштыкы садыгнын организаастылары болза, Барыын Европанын, Американын, Муруну-Чөөн Азиянын, Ортаакы Чөөн-Чүктүн, Африканын, Австралиянын чурттарындан үндүр астынын-ла турар барааннары садып ап шыдаар болгаш совет бүүдүрүлгенин барааннарындан олрга хереклетинип турар барааннары садып-даа болур. Ычангаш сөөлгү 2—3 чылдарда бо айтырган чурттар-биле ССРЭ-нин кылыр бараан саарылганынын нийти түңү 30—40 миллиард рубль чедер.

Оон ынай эш Нестеров чөвүлөл хуралдын киржикчи дээрги Шахнерин (Австрия) бараан бүүдүрүп үндүреринден чоунун саны артып турар болганда ядарангай чорук болуп турар дээрзиниң дугайында шын эвс саналын шынгы шүгүмчүлгөн.

Оон ынай Нестеров дээрги Викорини саналынын дугайында мында деп чугаалаан: Маңа чүве чугаалаан америка дээрги Викори чурттарын аразынга хостуг садыглажымышкынын камгалаарын оралдашты. Ычангаш ол болза, анылап ылгаарынын политиказын сүзүлгелерин турар дээрзин тодаргай-дыр. Оон кылган чугаазы кичигейиниң садыгын. Дээрги Викориниң оралдажымышкынын демделгээр уjurлуг.

Англия, Франция, Италия, Голландия, Бельгия, Финляндия, Барыын Германия, АКШ-биле, а ол ышак Латин Американын, Муруну-Чөөн Азиянын, Чоок болгаш Ортаакы Чөөн-Чүктүн чурттары-биле, Япония-биле болгаш өске-даа чурттар-биле Совет Эвилелинин садыглажымын болурун аргаларынын дугайында тайылбырлап тура, Нестеров — делегейин экономика харылзааларын каттап тургузуп, хөгжүдөр төлөөдө, «хамыктын мурунда делегей садыгын ылгап-аныгыларын чүүл-

Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызын даштыкыда канчаар көрүп турары

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКА

ШАНХАЙ. (СЭТА). Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызына хамаарыштырган чүүлүндө «Вэньгуйбао» солунун бижип турары болза:

Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына харыялавышаан, эш Сталин делегейни үшкү дайны ийи азы үш чылдарын мурундагызынга бодаарга ам үеде улам чоокшулап келбээн деп шыгыгызы-биле чугаалаан.

Бүгү делегей байдалының амгы үеде онза байдалы болза, тайбынның күштеринин болгаш дайынның күштеринин аразында шыгыгы демисел болуп турар. АКШ-тын баштап турары империалистеринин лагери Кореяда агрессия дайынын ийи чад чыгы чорудуп турар болгаш делегейин чад дайынынга калчаалы-биле белеткен турар. Тайбын дээш улустарың демиселин улам дүргөн өзүп турар болгаш улуг чедикшиктерин чедип алган. Совет Эвилелинин баштап турары тайбынның күжү хун бүрү өзүп турар. Тайбынның болгаш демократияның күчүлү лагери дайныга шийтирли-биле удурланып турар, ынчангаш дайны болдурбайн барып болур.

Капитализмнің болгаш коммунизмнің аразында тайбын кожа-холбаа турары ийи таланы кадды аялдажылга күзөлдиг болурунда, боттарын алган хүлээлелерин күүселиринге белениден, ден эргенин болгаш өске күрүненди ишти херектеринге киришпес принципти сагырында чугаа чок болуп деп эш Сталин тодаргай айтыган.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызын парлавышаан, «Жолнеж Вольности» солунун бижип турары болза:

Бүгү делегейин ажалчы чоннарның баштыгызының айтырыгларга дорт допчу болгаш байлакшыдыг уткалыг харыялары тайбынның чүс-чүс миллион камгалакчылары бүзүрел-биле калгындалынып турар болгаш тайбын камгалаарың моон сонгааргы оон-даа артык кызымаккай демиселин улуг идигил күш болуп турар.

Сөөлгү чылдарда онза үндезин болза, тайбын дээш демиселге улустарың идеялерин көстүп көрбээн өзүлдөз болуп деп «Штандар млоды» солун айтып турар. Эрткен ийи-үш чылдар болза, тайбын дээш демиселин бүгү делегей фронтунуң тилдигелерин чылдары болгаш эш И. В. Сталинның харызы көргүзүп турар. Билдг яныз-биле чад дайынның айымынга улуг делегейин улустарың демиселин чедикшиктерин ол хары тундээн.

Ол ышкаш «Воя люду» солун ол харыларының уjur-дузаның дугайын тодаргай бижип турар.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА. Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызына бүгү чехословак улус улуг өөрүшкүл-биле уjurашкан болгаш чехословак парлагаларың болгаш радиоларың кичээгейинин төвүнде туруп турар. Апрель 4-те үнгөн төп солуннар мурунку чүүлдеринде бүгү-нитинин тайбынның херзэн камгалаарынга болгаш быжыгларының херзэеги эш И. В. Сталинның харызының канчаар-даа аажок улуг уjur-дузаның демисел болуп турар.

«Руде право» деп солунун мурунку чүүлүнде бижип турары болза: Америк солуннарның бөлүк редакторларының салган айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызы бүгү чуртта тайбын камгалакчылары, тайбынга ынакшыдыг бүгү кичи төрөлтөтөн канчаар-даа аажок улуг сеткил ханышкыны-биле хүлээп алганнар. Чүс-чүс миллион кижилер эш И. В. Сталинның сөстеринден олар боттарынга хун бүрүде салдынып турган айтырыгларына харыны дыңап турар. Эш И. В. Сталинның чугаазы чүс-чүс миллион тайбын таладакчыларың дайынның империалистик кысыкчыларының кем-буруулуг бодалдырынга удур улам шийтирлиг демиселин чорук кирип турар. «Делегейин үшкү дайны ийи азы үш чылдар мурундагызынга бодаарга ам үеде чоокшулап келген бе?» деп айтырыгга: «Чок, чоокшулап келбээн» деп эш Сталин харылаан. Тайбын камгалалың калбак масалары бо хун дайынның сүлчээчелери империалистеринин орунда тайбын камгалакчыларының быжык болгаш бузулбас чалы туруп турары билеп турарлар. Ынчангаш

тайбынның күзээн кичи бүрүзү улуг баштыгының сөзүңге хары кылдыр тайбынны камгалаарының херзэн бодунун холунда улам быжык-биле ап турар.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. Америк солуннарның бөлүк редакторларына эш И. В. Сталинның харызынга ажалчы чоннар күзеленин ханган илередип турар хөй кичи киржикчилик митингилер болгаш хуралдар румын хоорайларда, суурларда эрттип турар.

Эш И. В. Сталинның харызын тайылбырлап парлагарың Бухарест парлагалар үргүлчүлөп турар.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызын тайылбырлаарың Болгарияның парлагалары үргүлчүлөп турар.

«Работническо дело», «Отечество фронт», «Труд» болгаш өске-даа солуннар бүдүрүлгелерин хөй саныг муракчыларының, эртемденеринин, чогаалчыларының, хөй-нитти ажалдакчыларының хөй саныг меделелдерин парлап турар.

И. В. Сталин аттыг химия комбинатың ажалчыларының болгаш албан хаагычтарының мурундап Атанас Тодоровтуң чугаалап турары болза, депшилгели кичи төрөлтөтөн генилгил башкызының болгаш баштыгызының сөстери тайбын тургузуушкунун чедикшиктеринге бүзүрелди быжылгаш турар. Тайбынның херзэеги тилдээрин, америк-англи аггрессорларың —чаа дайын кысыкчыларының араатаныг бодалдарың долу буураашкыга таваржырын билдир бис.

Бүгү чер делегейин улустары тайбынны, культура болгаш экономика талазы-биле кадды аялдажылганы күзөп турарлар. Бодунун иштиги херзэн боттары таарыштары олар күзөп турарлар. Чаа дайынның америк кысыкчылары дайын пропагандазын үрдүндүрүп, улустарың аразында өжөнөшкөк чорукту тарып, Кореяда болгаш Сонгу-Чөөн Кыдатта дыңалып көрбээн бурууну үлгедип, греци улустун эн эки оолдарын бооп, чангысаай, тайбынга болгаш демократияга ынакшыдыг Германияны тургузырынга бүгү тала-биле шаптыктап турарлар. Делегейин үшкү дайын мырыңай чоокшулаан, ынчангаш ийи системаларың кожа-холбаа турары бодунмас деп бүгү кичи төрөлтөтөн бүзүрелдерин олар кызып турар. Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызы чаа дайынның америк кысыкчыларының кичи көөр хөңүчкөк болгаш кем-буруулуг пропагандазын база катап буруу шаап турар болгаш тайбынның болгаш демократияның херзэеги тилдээринге бүзүрелди бүгү улустарга, оон иштинде бистин улдузуска быжылгаш турар деп Болгарияның эртемнер академиязының президентизи Тодор Павлов чугаалаан.

АЛБАНИЯ

ТИРАНА. Солуннар мурунку чүүлдерин америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызына хамаарыштырып турар.

«Башкими» солунун «Тайбынның херзэеги үнелиг салышкыны» деп мурунку чүүлүнде эш И. В. Сталинның харызын тайбын дээш демиселин турар бүгү чурттарың улустарың амыдыралында эң чугула болуушкун кылдыр характерлеп турар. Улуг Сталинның делегейин үшкү дайны ийи-үш чылдар мурундагызынга бодаарга чоокшулап келбээн деп төөгүлүг түңгөлдө болза, ол чылдарың дургузунда тайбынның болгаш социализмнің лагеринин калбарганын болгаш быжыканын, бодунун амыдыралының сонургалын камгалап турар улустарың меделелин бөдөнни, аггрессорларың улустарың доктадып шыдаарың көргүзүп турар деп солун бижип турар.

Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына улуг Сталинның харызынга бүгү делегейин миллион-миллион кижилери энтузиазм-биле уjurашкан. И. В. Сталинның сөстери делегейин айтырыгларының эң чугула чүүлүңге улустарың кичээгейин хаара тудуп турар. Алдарыг совет улустун болгаш улуг Сталинның баштап турары тайбын дээш шимчээшкин дайынның болгаш аггрессияның күжүн аткаарларың албадапкан деп «Зери и популит» солун бижип турар.

МООЛ АРАТ РЕСПУБЛИКА

УЛАН-БАТОР. Америк солуннарның бөлүк редакторларының айты-

рыларына эш И. В. Сталинның харызын парлагары-биле чергелештир оон дараазында бүгү моол солуннар эш Сталинның харызын тайылбырлаан мурунку чүүлдерин парлаганнар. «Тайбын херзэеги улуг салышкыны» деп эгелиг мурунку чүүлде «Унэн» солунун бижип турары болза:

«Эш И. В. Сталинның харызы — ол амгы делегей байдалың допчу болгаш долу уткалыг анализ болуп турар. Сталинчү сөс бүрүзү, харызын одуруг бүрүзү улуг Совет Эвилелинин тайбынга ынакшыдыг политиказын болгаш тайбынче чүткүлдүүн тодаргай илередип турар. Дайыны болдурбазыңче орукту Сталин айтып берген».

ГЕРМАНИЯНЫҢ ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАЗЫ

БЕРЛИН. Америк провинциялар солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызын Берлиннің демократтыг парлагалары бирги арында парлаган. Эш И. В. Сталинның портретин солуннар ында кирген.

«Нейес Дейчланд» солунун апрель 3-те үнгөн мурунку чүүлүнде бижип турары болза: «ССР»-ның Министрлер Чөвүлелинин даргазы И. В. Сталин чер делегейин миллион-миллион бөдүүн кижилерин чугула сонургап турар чамдык айтырыгларын харылаан. Ол айтырыгларга харылавышаан, И. В. Сталин хөй эвес сөстериңе делегей байдалың болгаш тайбынны камгалаары дээш улустарың демиселин перспективаларыңа нитти үнелээшкини берген».

«Америк редакторларың бир дугаар айтырыгыңа каш сөстүг бодунун харызында эш Сталин тайбын дээш делегей шимчээшкиниң чедикшиктеринге шыныг демделелин бергенин кичи бүрүзү көрүп турар».

Оон ыңай ол солунун бижип турары болза, тайбын дээш бистин демиселин улуг уjur-дузаның Сталинның сөстериңден илереп турар. Германияны катыжышкыны дүргөн-не чедип алып дээш катыжышкыны бар турар аргалары ажалдагыч бүгү күжүн салбас чангыс-даа немец кичи турбас уjurулуг.

Эң сөөлгү айтырыгга эш И. В. Сталинның харызын таварыштыр «Нейес Дейчланд» солунун бижип турары болза: «Ийи системаларың тайбын кожа-холбаа туруп болурунда Совет Эвилелинин бодунун политиказы чайгылыш чок үнүп турар, ындагы кожа-холбаа туруп болуру, ийи таланы кадды аялдажылганы күзөрдөндө үнер».

Либерал-демократтыг партияның органы «Дер морген» солунун айтып турары болза: Совет Эвилели болза, немец улустун эн эки өңүңү болгаш Германияны катыжышкыны оон чүткүлдүүн күштүг камгалакчызы болурун И. В. Сталинның харызы немец улуска база катап көргүзүп турар. Ынчангаш немец улус ол харыга онза өөрүшкүл-биле байыр чедирип турар болгаш дайынның сорулгазына кирип турар «нитти дугуржулгага» уdur, бүгү Германия-биле тайбынның керзэеги дээш бодунун демиселин улам күштөлдүрүп чорудар».

ИНДИЯ

ДЕЛИ. Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызын бүгү индий солуннар бир дугаар арында улуг эгелериниң алаанды парлаганнар. Рейтер, Юнайтед Пресс болгаш Индияда Рейтер агенттелинин салбыры — Пресс Траст Оф Индия агентилер харызын сөзүн допчулап парлаганнар.

АКШ

НЬЮ-ЙОРК. Америк солуннарның бөлүк редакторларының айтырыгларына эш И. В. Сталинның харызының сатылдарыңдан айылзынган-ла боор, америк буржуаз парлагалар америк солуннарның редакторларына эш И. В. Сталинның харыларының уjur-дузаның кошкадырын бар-ла шаа-биле оралдык турар.

«Нью-Йорк геральд трибун», «Вашингтон стар», «Нью-Йорк пост», «Крисчен сайенс монитор» болгаш өске-даа солуннар ындагы үн-биле парлап турар.

Солуннар катыжышкынының корреспондентизи Скриппс-Говардениң америк солуннарның редакторларына И. В. Сталинның харызынга хамаарыштырган бодунун чүүлүңде: «төгериг стодун артынга хуралды чымдылары-биле болгаш орустар-биле чугаала-жымышкыныны кылары-биле соок дайыны адактыг сөөлүңде таарыштырып хоржок ирги-бе деп айтырыг хөй-хөй кижилерде туруп турар» деп бижип турар.

Албанияның Күш-ажыл Партиязының ийги съездизи

ТИРАНА. Албанияның Күш-ажыл Партиязының ийги съездизин апрель 6-да болган сөөлгү хуралына Эвер Ходжа партияның төп органның составын чарлаан.

Албанияның Күш-ажыл Партиязының ТК-зының Политбюзуның составында киргенер болза: Эвер Ходжа, Мехмет Шеху, Хюсни Кано, Гого Нуши, Бекир Балаку, Лири Белишова, Спиро Колека, Политбюрунун кечигүнеринин кандидаттар: Пило Перистери, Рита Марко Мануш Муортилу; ТК-нын секретариалдык кечигүнери: чынгине секретарь Эвер Ходжа, секретарьлары: Мехмет Шеху, Рита Марко, Мануш Муфтиу, Иосиф Пашко.

Эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг телеграмманың сөзүн съездизин киржикчилери улуг көдүрүшкүн-биле хүлээп алган. (СЭТА).

Норвегияның ажалчы чоннары Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелин бюрозунун шийтирлерин деткип турар

ОСЛО. Ослога болгаш Лиллехаммерга митингилер болулаан. Ол митингилерге Норвегияның ажалчы чоннары болза, Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин бюрозунун парлаг үндүргөн документтерин болгаш шийтирлерин деткени, а ол ышкаш бактериологтуг чепсекти Кореяда ажаллап турар аггрессорларың үлгедикшиктерин соксадырың негеп турар резолюцияны үндүргөн. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин бюрозунун сессиязын киржикчилери митингилерге сессияны ажалың дугайын чугаалап турганнар.

Ослога болган аныктар митингизин киржикчилери боттарының үндүргөн резолюцияда америк аггрессорларың кем-буруулуг үлгедикшиктерин доп-доран соксадырың негеп турарлар. Ол митингилер демократтыг аныктарың Бүгү-делегей Федерациязының кол секретари Жак Дени чүве чугаалаан. Устунде айтылган резолюцияда чугаалап турары болза: «Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин бюрозунун парлаган бүгү документтерин таныгып көргөш, чепсекти бүгү хевирлерин эн-не араатанызы болуп бактериологтуг чепсекти ажаллап турарыңа удурланышкыны меделгээринче норвег улусту кыйгырып тур бис».

Америк аггрессорларың үлгедиктеринге уdur

ПАРИЖ. КНО-нун чепсек дүжүрер талазы-биле комиссиясында Франциядан барган төлээ Жюль Мокка француз херзэеженнерин Эвилелинин удуртук комитетинин чагаазында чамдык чүүлдерин «Юманите» солун парлап үндүргөн. Ол чагаада, чүс-чүс мун француз херзэеженнерин мурундап Эвилелин удуртук комитеди болза, америк интервентилерин Кореяда болгаш Кыдатта бактериологтуг чепсекти ажаллап турарыңа күштүү-биле удурланып турар.

Ылангы чагаада чугаалап турары болза; «Чума, холера болгаш тиф тардыр микробтары ап чорур курттары өг-бүлелерин болгаш чурттар черлерин америк бомбаларга үредетиргениңден куйлар-ла хоргастанып чорур уjurга таварышкан корей болгаш кыдат кижилерин кырыңче чажып турарың француз иелер дыңнааш, олар ол коргунчуг чоруктан сириянып турарлар».

Бактериологтуг дайын хамыктын мурунда бүгү делегейин бичин уругларыңа кыжанып турар. Ол дайын Францияны уругларыңа база кыжанып турар».

Америк араатаннарның кеминг херектерин доп-доран соксадыр дээш шийтирлиг хемчеглерин ап чорударын француз херзэеженнерин Эвилелин удуртук комитеди негеп турар. (СЭТА).

ФИНЛЯНДИЯНЫҢ СЕЙМИНДЕ

ХЕЛЬСИНКИ. Ажалчы чонун амыдырал денелин хандыларының дугайында Финляндияның улустун демократтыг эвилелин фракциязының хоойлу төлевилелинде Финляндияның сейминин хөй нурузу ойталаан. (СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командьыларының дыңнадым ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустун армиязының Кол командьыларының апрель 4-те медээлээни болза: Фронтунуң бүгү участоктарыңа артиллерия адышкыныры болгаш разведка отрядтарының хөдөлүшкүннери болган. Чөөн фронтуга дайын артиллерияның кадыг-дошкун адышкынырында деткикеш, Улустуң армиязының шеригилериниң туруштарыңе элээн каш атакалары чоруткан. Иччалза-даа дайын чидиргилерлиг ойтур шайтырган. Апрель 4-те Улустун армиязының уjur-чүлү болгаш зениттик кезектери дайының дөрт самолёттарың аңдара аткан. (СЭТА).

Америк интервентилер Кореяда араатаныг чоруун үргүлчүлөп турар

ПЕКИН. Сивуха агенттелинин корреспондентизинин апрель 2-де корей фронтунан дыңнатканы болза: Бүгү делегейин улустарының чөптүг болгаш шийтирлиг удурланышкынырың тооп көрбөй америк интервентилер болза мартта 11-ден 21-ге чедир үе тургузунда Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының тылынга болгаш фронтуга-даа, оон иштинде Паньмынчжонун нейтралдыг зоназының чок кавызынга бактериялар халдадып каан дыка хөй курттары чажып турганнар.

Март 11-де дайының самолөду Суньхонь кырынга эрэмчигейлер, сээктер, болгаш өске-даа хөй курттары чашкан. Ол-ла хун дайынының «Р-51» деп истребительдери Торговнь кырынга бактериялар халдадып каан бүрүлөр чашканып каш барганнар.

Март 12-де дайының самолөду Яндок чоогунда Цзису деп демир орук станциязының районуңа бактериологтуг бомбалар октагылаан болгаш бомбаларың чазылган черлеринге дыка хөй саныг кымсыкактар, тоос-каралар болгаш өске-даа яныз-бүрү курттар неперзэн болган. Ол-ла хун дайынының «Р-51» деп ийи истребительдери Юанамдон кыры-биле Сибионун муруну-чөөн талазынче утгай уjur эрттип чыткаш кукуруза далганында кылган боовалар октагылаан. Бактериялар-биле хораннап каан боовалар агаарга үррметтелип ыдарааш дыка калбак девискээрже дараай бээр турган. Оон дараазында хун ол районуңа дөрт куштар өлүп калган чытканы көзүлгөн.

Март 14-те дайының самолөтары Косонун барын болгаш сонгу талааларыңа, Паньмынчжонун, Суаньның сонгу-чөөн талааларыңа бактериялар халдадып каан хөй сээктер, кара-быттар, эрэмчигейлер, шартылаалар, ыяш бүрүлери, дагаа

чүгүлери болгаш өске-даа чүүлдерин чашканын, Ол-ла хун дайынының беш истребительдери Сибионун чөөн талазынга бактериологтуг 20 хире бомбалары октаганнар.

Март 15-те дайының самолөду Келун районуңа дыка хөй сээктер чашкан. Косонун сонгу-чөөн болгаш муруну-барын талааларыңа бактериялар хораннап каан курттар тывалган. Ол курттарың дайының артиллериязында адып үндүргөн ийкек самолөттарды октаан снарядтар иштинден тышкан.

Март 16-да дайының истребители Косонун барын талазынга хөвөйнич шоодайлар октагылаан, ол шоодайларың иштинге кыраалар чоран. Дайының «Р-51» деп ийи истребительдери Намчолчжонун сонгу-чөөн талазы-биле уjur эрттип чыткаш бактериялар халдадып каан хөй саныг пагалар октагылаан. Косонун муруну талазында курт оолдары тывалган.

Март 17-де дайының самолөду Пхеньянын сонгу талазынга база Сукчхонун муруну талазынга хованнар, кымсыкактар болгаш өске-даа курттар октаан.

Март 18-те дайының самолөду Сивуха кырыңче бактериологтуг 9 бомбалар октапаш барган. Оон эртенде бомбалаашкыга таварышкан районнарда дыка хөй сээктер, арылар болгаш эрэмчигейлер неперзэн билдинген. Ол ышкаш дайының самолөттары Вонсан ийи барын талазыга хоранып хөвөс суп каан саазын хааржактар октаан.

Март 19-та дайының самолөду Муунчань кырынга хораннап каан бүрүлөр чашканын.

Март 20-де дайының бир самолөду Суань кырынга хораннап каан бүрүлөр чажыкпаш барган.

Март 21-де Пйоксань районуңа кара-быт хевирлиг кызыл-өңүг курттар тывалгылаан. (СЭТА).

Белояннисти болгаш оон эштерин өлүрүп шаажылаанынга Бүгү-делегей херзэеженнеринин демократтыг федерациязың удурланышкыны

БЕРЛИН. Бүгү-делегей херзэеженнеринин демократтыг федерациязы патриот Белояннисти болгаш оон эштерин өлүргөн грек чазакты болгаш оон америк ээлериң буруудадып турар меделди парлап үндүргөн болгаш грек патриот Элли Иоаниду деп кыстың амызын камгалап алырыңче херзэеженнерин база делегейин бүгү кижилерин кыйгырып турар.

Пластистадың адынга чоруктан телеграмманың Бүгү-делегей херзэеженнеринин демократтыг федерациязы болза, 62 чурттарың 135 миллион херзэеженнерин ханы хоралды болгаш килеңээшкин илередип турар. Ында чугаалап турары болза: «Белояннисти болгаш оон эштерин өлүргениң боттарыңыстың күштүг удурланышкыны-высты илередип тур бис. Боттарың чуртувун хамаарышпас чоруун болгаш тайбынның камгалакчылары болуп маадырлыг оолдун иелеринде чарылдырып турар кем-буруулуг херектин харысалгазы силерде болуп деп бис санап тур бис. Силерин кем-буруулуг херзэеженнериң буруудалар, Грецияны кара-башкырында болгаш албадалдыг күш-ажыл лагерлериңде турар иелерин, бичин уруглары болгаш алдарың доп-доран хостаарын негеп тур бис».

Грек патриоттарга уdur кеминг херектери дээш америк чазакты буруудадып турар телеграмманы Бүгү-делегей херзэеженнеринин демократтыг федерациязы ол-ла хун президент Трумэнче чоруткан.

Элли Иоаниду Афины хоорейда Каллифеиниң коргунчуг кара-башкынында ам-даа хилиңктемниңизин турар. Белояннисти болгаш оон эштерин шаажылаарың муруну чарында Элли бүгү делегейге моон адаанда бижикти чажыды-биле чоруткан:

«Бо бижик силерге чедип турар үеде бис дириг турбас чадавас боор бис... Бис хоругдалывыста бичин-даа када чааскаанзыргай эвес болуп турар бис. Бистин амы-тынышты камгалап алыры дээш, Грецияда катап эгелеп турар шаажылаалдарың соксадыры дээш демиселин турар бүгү кижилер бистин-биле кадды. Делегейин калдыг-даа булунарында силер бүгүдээге бис боттарыстың эн-не изиг байырысты чедирип, силер аар-берге шыгалдыны эрттип турар бистин улзувустун талазынга силерин моон сонгаар-даа турарыңа боттарыстың бүзүрелликти илередип тур бис».

Элли Иоанидун бо улуг болгаш маадырлыг кыйгырыңче кичээгейин салып, грек патриоттарың хостаары дээш эң калбак кампанияны чорударың делегейин эр, херзэежен бүгү кижилерин, Бүгү-делегей херзэеженнеринин федерациязы кыйгырып турар. (СЭТА).

Австралияда өртектер улгадышкыны

СИДНЕЙ. Чаа Муруну чүк штатың өртектер айтырыгларының талазы-биле төлээлекчизи Уэльс

эзтиң үррмектеп садар өртектери 25-45 хуу улгадыр деп апрель 2-де медээлээн. (СЭТА).

ЧАЗАЛГА

Бо чылдың апрель 8-те үнгөн № 69 (2499) «Шын» солунун ийги арнында «Область Советиниң алдыгы сессиязы» деп эгенин адаанда дөрткү колонканың үстүндө ку-

ду ийи дугаар одуруун «рубль чарыгдаттыган», база ол-ла колонканың эн сөөлгү одуруун «ап шыдаар» деп номчуур.

Хармысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ГОЛ.